

ДНЕВНИКЪТЪ

(стенографски)

на

XV-то обикновено Народно събрание.

Втора редовна сесия.

XXX заседание, понеделникъ, 11 мартъ 1913 г.

(Открито отъ подпрѣдседателя г. А. Буровъ, въ 3 ч. 12 м. слѣдъ пладне)

Прѣдседателствующъ А. Буровъ: (Звъни) Засѣданието се отваря.

Моля г. секретаря да прочете списъка на г. г. народнитѣ прѣдставители.

Секретарь д-ръ К. Списаревски: (Прочита списъка. Отсѣждатъ г. г. народнитѣ прѣдставители: Несторъ Абаджиевъ, Хафузъ Садъкъ Алиевъ, Хасанъ-бей Апти-беевъ, Петъръ Бабаджановъ, Димитъръ х. Баневъ, Марко Бошковъ, Стефанъ Бояджиевъ, Димитъръ Бръчковъ, Деко Ванковъ, д-ръ Никола Георгиевъ, Лазаръ Георгиевъ, Стефанъ Георгиевъ, Витанъ Герасимовъ, Георги Губидѣльниковъ, Стефанъ Гжбовъ, Никола Давидовъ, Мурадъ-бей Джевдедовъ, Георги Джевишовъ, Георги Диневъ, Добри Добревъ, Димитъръ Драгисевъ, д-ръ Асѣнъ Златевъ, Димитъръ Икономовъ, Стефанъ Икономовъ, Иванъ Капаровъ, Петъръ Козловъ, Василъ Константиновъ, Григоръ х. Константиновъ, Никола Константиновъ, д-ръ Тодоръ Кръстевъ, Константинъ Ленковъ, Тодоръ Лунгаловъ, Димо Марковъ, Митю Милковъ, Цани Михайловъ, Димитъръ Мицайковъ, Димитъръ Нарлиевъ, Никола Начевъ, Теню Начевъ, Георги Недковъ, Ахмедъ-бей х. Неджибъ-беевъ, Василъ п. Николовъ, Киро Пановъ, Петъръ Папанчевъ, Иванъ Петровъ, Иванъ Пецовъ, Цеко Пешовъ, Стефанъ Пипевъ, д-ръ Константинъ Помяновъ, Иванъ Поповъ, Тоню Поповъ, Христо Поповъ, Димитъръ Радевъ, Василъ Радовъ, Иванъ Русевъ, Юрданъ Русевъ, Стефанъ Савовъ, Василъ Стаменовъ, Петъръ Станчевъ, Михаилъ Такевъ, Апостолъ Урумовъ, Боянъ Ханджиевъ, Мехмедъ х. Хасановъ, Илия Цвѣтковъ, Дечко Ченгелиевъ, Тодоръ Чочевъ, Георги Шиваровъ и Алекси Щеревъ)

Прѣдседателствующъ А. Буровъ: Отсѣждатъ 68 народни прѣдставители. Събранието има законния съставъ, за да засѣдава.

Прѣди да пристѣпимъ къмъ дневния редъ, имамъ да съобщя на г. г. народнитѣ прѣдставители, че

прѣдседателството е разрѣшило слѣднитѣ отпуски: на балчишкия народенъ прѣдставителъ г. Благой Кирчовъ — 5 дена, на плѣвенския г. Полю Бръшляновъ — 3 дена, на ловчанския г. Михо Каравасилевъ — 3 дена и на ловчанския г. Петъръ Бешковъ — 3 дена.

Вънъ отъ това, постѣпили сѣ заявления за отпуски, които трѣбва да се разрѣшатъ отъ Народното събрание.

Отъ хасковския народенъ прѣдставителъ г. Стефанъ Гжбовъ, който моли да му се даде 10 дена отпускъ. Които г. г. народни прѣдставители сѣ съгласни да му се разрѣши исканиятъ отпускъ, моля, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Приема се.

Тутраканскиятъ народенъ прѣдставителъ г. Иванъ Абрашевъ моли да му се даде 5 дена отпускъ, по важни домашни причини. Които г. г. народни прѣдставители сѣ съгласни, моля, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Събранието приема.

Кулскиятъ народенъ прѣдставителъ г. Първулъ Първуловъ моли, по важни домашни причини, да му се даде 5 дена отпускъ. Които г. г. народни прѣдставители сѣ съгласни, моля, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Събранието приема.

Старозагорскиятъ народенъ прѣдставителъ г. Стефанъ Бояджиевъ моли да му се даде 4 дена отпускъ. Които г. г. народни прѣдставители сѣ съгласни, моля, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Събранието приема.

Прѣславскиятъ народенъ прѣдставителъ г. Тодоръ Чочевъ моли да му се даде 3 дена отпускъ, безъ да явява причинитѣ. Които г. г. народни прѣдставители сѣ съгласни, моля, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Събранието приема.

Постѣпилъ е отъ Министерството на търговията, промишлеността и труда единъ законопроектъ за признаване права на индустриална концесия: за циментъ и хидравлическа варъ 1) на П. Петровъ, и 2) на Георги Поповъ & Ив. Хр. Бижевъ; за химически то-

рове: азотни, фосфорни и калиеви — на Пешо Мързувановъ; за захаръ — на Ст. Апостоловъ.

Този законопроектъ е отпечатанъ, ще се раздаде на г. г. народните представители и слѣдъ това по реда си ще се тури на дневенъ редъ.

Постъпили сж още нѣколко питання и запитвания. Едно питане отъ г. Янко Сакжзовъ, софийски народенъ представителъ, къмъ г. г. министрите на просвѣтата и на финансите, което гласи: (Чете)

„На учителитѣ въ окупираниѣ земи било заплащано да не се плаща освѣнъ $\frac{1}{3}$ отъ заплатата имъ, като на чиновници въ България. Тѣзи учители получаватъ една нищожна заплата отъ 45—60 л. и сега $\frac{1}{3}$ отъ нея имъ даватъ само 15—20 л. Защо това, когато тѣ не трѣбва да попадатъ подъ сжщия законъ за чиновниците? И, второ, защо не се отворятъ тамъ училищата, когато и у насъ навсѣкждѣ се отвориха, а сжщо сж направили събитѣ въ Прилѣпъ, Битоля и Скопие?

„Моля надлежния г. министъръ да отговори на това питане“.

Друго запитване отъ сжщия народенъ представителъ, къмъ г. г. министрите на финансите и на войната, което гласи: (Чете)

„При разискването закона за възнаграждението на чиновниците и служащите по време на войната, г. г. министрите на финансите и войната обѣщаха да внесатъ въ закона допълнение, съ което и работниците въ Софийския арсеналъ да бждатъ смѣтани като желѣзнопътни работници и да имъ се дава пълната работническа заплата. Сега, обаче, споредъ тълкуването на счетоводителитѣ на това допълнение, на арсеналнитѣ работници тукъ въ София и на тия въ Лозенградъ, изпратени отъ тукъ, се изплащало само $\frac{1}{3}$ отъ припадащата имъ се заплата. Като се справямъ съ рѣчта на г. финансовия министъръ, по случай на рѣшеното допълнение на закона, азъ намирамъ, че г. министърътъ е искалъ да приравни арсеналнитѣ работници къмъ тия по желѣзницата, а сжщо такова бѣ и впечатлението у всички народни представители, които гласуваха допълнението, и, слѣдователно, тѣмъ, на арсеналнитѣ работници, трѣбва да се заплаща пълната заплата.“

„Затова, моля надлежнитѣ г. г. министри да явятъ на народното представителство, защо е извършена такава неправда съ реченитѣ работници, които тѣй ревностно сж извършвали възлаганитѣ имъ работи съ единъ чръзмѣренъ трудъ?“

Трето запитване отъ сжщия народенъ представителъ, къмъ г. министъръ-председателя, г. министра на вътрѣшнитѣ работи и г. министра на войната, което гласи: (Чете)

„Всѣрѣки многократнитѣ заявления на правителството, че цензура надъ политическитѣ статии въ вѣстникитѣ не сжществува, и че такава има само надъ съобщенията по движението на войскитѣ и подобни, ние виждаме, че всѣко и днесъ върви така, както досега. Г. г. цензоритѣ си позволяваха да спиратъ всѣка една политическа и обществена мисль, която тѣмъ се виждаше неудобна, неприятна или неоснователна, а командантството, като по тѣхно искане, дори конфискуваше вѣстникитѣ по улицитѣ.“

„Сега цензурата въ София се прѣнесе въ самото командантство. Тукъ адютантитѣ на команданта е свикалъ всѣчки редактори на вѣстници въ София, прочелъ имъ нѣкакви инструкции и ги е накаралъ да се подписватъ, инакъ издаването на вѣстника щѣло да бжде спрѣно. Въ тѣзи инструкции е вмѣстено положението, че провинциитѣ се задължаватъ да отговарятъ прѣдъ военно-полевитѣ сждилища, когато, споредъ законитѣ на страната и споредъ пораненитѣ инструкции, сжденето става по обикновенния начинъ прѣдъ обикновенитѣ граждански сждилища.“

„Вънъ отъ това сжщиятъ адютантъ на столичния командантъ, г. Стоиловъ, въ присѣтетвие на служащитѣ въ канцеларията си, е заплашилъ редактора на „Работнически вѣстникъ“ въ София, извѣстния столиченъ адвокатъ г. Хр. Кабакчиевъ, че щѣло да има, при случай на непослушание, бой, 60 тояги. Сжщото заплашване адютантитѣ е повторилъ и на сътрудника на в. „Народъ“, студентътъ г. Новачковъ, като добавилъ, че това може да бжде казано и на г. Сакжзова, макаръ и да билъ народенъ представителъ.“

„Като намирамъ всѣчки тия постѣпки на бившитѣ и настоящи цензори за противозаконни, а лѣкоп дори отвратителни, поради чиничността си и недостойни да излизатъ изъ устата на единъ български служащъ, азъ моля г. г. надлежнитѣ министри да отговорятъ, но смѣтатъ ли да се тури край на това продължаващо се беззаконие и да въведатъ въ страната дѣйствующата свобода на печата, съ прѣдвиденитѣ само въ закона отговорности?“

Съгласно правилника, тѣзи питання и запитвания ще бждатъ съобщени на надлежнитѣ г. г. министри и ще се опрѣдѣли день, съ съгласието на Народното събрание, за отговоръ.

Я. Сакжзовъ: Г. прѣдседателю! Отъ нѣколко дена пасамъ имамъ отправени малки едини питання, за справки дори, къмъ г. военния министъръ, но тѣ станаха на брой 12—15 и азъ ще моля г. военния министъръ да ми позволи да ги изложя всѣчки наредъ съ едно общо питане или запитване, та вкупомъ да бждатъ разгледани.

Министъръ генералъ Н. Никифоровъ: Толкова по-добрѣ, и за Васъ и за менъ по-малко трудъ.

Я. Сакжзовъ: Тѣ се касаятъ до ваши разпорѣдки, та да се тури единъ редъ.

Прѣдседателствующъ А. Буровъ: Тогава, тѣ ще останатъ за въ началото на слѣдующето заседание. Г. министърътъ на народното просвѣщение иска да отговори на питанята, които сж отправени до него.

Министъръ И. Пѣевъ: Берковскиятъ народенъ представителъ г. Кацаровъ ми е отправилъ едно питане, съ което желае да знае, щомъ се е плащало на учителитѣ за мѣсечитѣ, прѣзъ които училищата сж били затворени, само по $\frac{1}{3}$ отъ заплатата, а $\frac{2}{3}$ сж задържани, то да-ли и оная частъ, която е прѣдвидена въ закона, да се внесе отъ общинитѣ, ерѣщу заплата на учителитѣ, ще се намали, вслѣдствие това неплащане на пълнитѣ заплати. Той иска да разбере, понеже първитѣ мѣсечи отъ годината не се е плащало и понеже бѣ едно време традиция, заплатитѣ за тия първи мѣсечи да се плащатъ отъ общинитѣ, да-ли всѣчко отбито отъ заплатитѣ на учителитѣ нѣма да се остави за смѣтка на общинитѣ. Сега законътъ е другъ. Общинитѣ внасятъ извѣстна сума, която се отнася за пълната година, а не е назначена за извѣстни мѣсечи. За всѣчко внесено отъ страна на общинитѣ се държи смѣтка. Паритѣ, които сж внесли въ повече, сега нѣма да имъ ги повръщаме. По-послѣ, като се види колко е отбито отъ заплатата на учителитѣ за пълната година, ще се смѣтне, колко се пада съразмѣрно на държавата и колко на окръжитѣ и общинитѣ. Сумитѣ, които сж внесени отъ общинитѣ въ повече, ще се прихванатъ било за стари тѣхни дългове спрѣмо държавата — защото знае се, че повече общинитѣ дължатъ на държавата, а не държавата на общинитѣ — било ерѣщу онова, което иматъ да внесатъ въ бждѣще. Въ всѣки случай, общинитѣ нѣма да бждатъ още-тени за смѣтка на държавата, но нѣма да стане и

едно повръщане на внесени от тях суми, за да могат те да си послужат с парите.

Прѣдседателствующъ А. Буровъ: Има думата г. министърът на войната да отговори на нѣкои питання, отправени нему от г. г. народнитѣ прѣдставители.

Министъръ генералъ Н. Никифоровъ: Г. г. народни прѣдставители! Имамъ 5—6 питання. Ще ми позволите да отговоря на всѣко едно по редъ.

Най-напрѣдъ имамъ да отговоря на едно питане отъ търновския народенъ прѣдставителъ г. Попкръстевъ, съ което се пита: (Чете) „Извѣстно ли е на г. министра, че мохамеданското население, което бѣ длъжно да се яви въ редоветѣ на войската, е освободено; че съ настѣпване на пролѣтѣта, нуждитѣ на армията ни изискватъ подсигураването на добра реколта, за да може да се продължи войната, безъ особенъ рискъ за производството; че сегашниятъ работенъ елементъ по селата е недостатъченъ да извърши пролѣтнитѣ посѣви, и не мисли ли г. министърътъ, че е необходимо свикването подъ знамената, на всички мохамедани отъ Българското царство, на възраст отъ 20—30 години включително, които да се разпрѣдѣлятъ по селата, имащи нужда отъ работници?“

Г. г. народни прѣдставители! По това питане моятъ отговоръ не може да бѣде, освѣнъ много краткъ. Никой законъ не ми дава подобно право и, слѣдователно, не мога да удовлетвори желанието на запитвача.

К. Попкръстевъ: Завчера комисията, която бѣ назначена отъ Министерството на земледѣлието, се занима съ този въпросъ и взе едно рѣшение, така щото свършенъ е, и даже нѣма нужда отъ отговоръ.

Министъръ генералъ Н. Никифоровъ: Второто питане е отъ харманлийския народенъ прѣдставителъ г. Иванъ Минчевъ, което гласи: (Чете) „Признато е, че много допринесе и подофицерството въ нашата армия въ успѣха на освободителната война, обаче тѣхнитѣ плати сж скромни, като лишени отъ дневни, и че, както за всички, тъй и за тѣхъ, е сжкъ животно; още повече, слѣдъ свършване на войната, се наградени, не всѣки способенъ ще желае да остане и да постѣпи да служи въ армията, която има занаярѣдъ нужда отъ подбрано и способно подофицерство, затова питамъ:

отваря широко поле за работа и като недобъръ въз-

„1. Възнамѣрявате ли, г. министре, да имъ се плати за прѣзъ врѣме на войната що-годи дневни?“

„2. Да се увеличатъ заплатитѣ на свѣрхсрочнитѣ подофицери въ армията занаярѣдъ поне съ 10 л. мѣсечно, и

„3. Занаярѣдъ получаваниятъ отъ тѣхъ порционъ да се прибави като заплата и да се правятъ отъ него одрѣжки за пенсия, та единъ денъ да се радватъ на по-добъръ плащана пенсия“.

По първата точка на настоящето питане имамъ да отговоря, г. г. народни прѣдставители, че на тѣзи подофицери не може да се даде нѣщо повече отъ това, което споредъ законитѣ имъ се припада. Слѣдователно, и азъ отъ моя страна не мога да прибавя, нито да отнема нѣщо.

По втората точка, която гласи, да-ли нѣмамъ намѣрение да увеличи заплатата на свѣрхсрочнитѣ подофицери занаярѣдъ, поне съ 10 л. мѣсечно, заявявамъ, че това е въпросъ на бѣдѣщето. Изобщо по прѣдмета имамъ да спомена слѣдующето обстоятелство. Извѣстно е на народното прѣдставителство, че по-миналата година, когато се вотираше бюджетътъ за 1912 г., стана една доста чувствителна реформа, подобри се материалното положение на под-

офицеритѣ, сжщо и въ внесения миналата година законопроектъ за измѣнение закона за въоръженитѣ сили, така сжщо бѣха прѣдвидени чувствителни подобрения изобщо на службата на подофицеритѣ. При тия данни вече, а не голи нѣкакви си думи, азъ мисля народното прѣдставителство ще бѣде достатъчно убѣдено, че намѣрение за подобрене и материалното положение на подофицеритѣ, и въобще уреждане на подофицерската служба на войската има, всичко това е взето въ сериозно внимание отъ моя страна, и постепенно-постепенно, съ течение на врѣмето, всичко ще се направи. Нѣма съмнѣние, че отъ страна на Министерството на войната най-много се съзнава доколко подофицерскиятъ въпросъ е въобще сериозенъ въпросъ, но изеднѣжъ да правимъ нѣкакви си скачки нито би било разумно, нито би имало физическа възможностъ. Завършвамъ съ обясненията си по втората точка, че при съотвѣтнѣтъ случай възможното подобрене ще продължава да се прави.

Сжщиятъ отговоръ въ сжщия този смисълъ заслужава да дамъ и по третата точка, защото и тя е еднаква съ втората по смисъла и значението си. Надѣвамъ се, че народниятъ прѣдставителъ г. Минчевъ, подиръ тия отговори на питането, ще остане доволенъ.

И. Минчевъ: Доволенъ съмъ.

Министъръ генералъ Н. Никифоровъ: Имамъ едно трето питане отъ хасковския народенъ прѣдставителъ г. Никола Радевъ, съ слѣдующето съдържание: (Чете) „На основание чл. 107 отъ конституцията, моля г. министра на войната да отговори на слѣднитѣ питання:

1. Извѣстно ли му е, че на раненитѣ и заболѣли на бойното поле офицери, евакуирани за цѣрнение въ болницитѣ, находящи се въ старитѣ граници на държавата, имъ се плащатъ обикновени полевни (дневни) пари, понеже не били вънъ отъ границитѣ на държавата, когато на офицеритѣ, назначени коменданти на гарн, или на служба въ тилового управление на армията, или въ шабоветѣ на войсковитѣ части въ новоосвободенитѣ земи имъ се плащатъ двойни полевни пари?

„2. Ако тоя фактъ му е извѣстенъ и ако е въренъ, взети ли сж мѣрки, за да се поправи тая висока и очевидна, споредъ мене, несправедливостъ спрѣмо достойнитѣ и отличнитѣ се изпълнители на своя отечественъ и служебенъ дългъ български офицери, които напушатъ строя и частитѣ, които командватъ, не по тѣхна вина и желание, а поради крайна необходимостъ — затова, че сж изложени животу си на неприятелския куршумъ, или пѣкъ здравето си на разрушение отъ влажнитѣ окопи и землянки, дѣто сж прѣкарали пѣли седмици и мѣсеци?“

По това питане, г. г. народни прѣдставители, имамъ така сжщо много накратко да забѣлѣжа, че заплатата и други добавѣчни възнаграждения не само на г. г. офицеритѣ въ армията, ами въобще на всички военнослужащи, се плаща само съгласно тѣй нареченото „Положение за паричното довольствие на военнослужащитѣ въ военно врѣме“, облѣчено съ едно рѣшение на Народното събрание въ силата на законъ. Така щото отъ менъ не зависи да измѣнявамъ окладитѣ, да увеличавамъ или намалявамъ правата на всички въобще военнослужащи. Ползвамъ се отъ случая да забѣлѣжа, че това тѣй наречено положение, което, обаче, въ сжщностъ, е законъ за паричното довольствие на военнослужащитѣ въ военно врѣме, далеко не е достатъчно справедливо, далеко не е било и пълно даже, обаче прѣзъ периода на войната физическа възможностъ не е имало да се занимаваме съ изправлението на това положение, и не оставаше друго, освѣнъ министерството да се подчинява на завареното законополо-

жение, да го изпълнява, и нищо повече. Повтарямъ, че дѣйствително, въ много отношения, това положение за паричното довольствие би трѣбвало да се поправи, досега, обаче, нито правителството, нито азъ лично съмъ ималъ физическата възможностъ да се занимавамъ съ този въпросъ.

Прѣседателствующъ А. Буровъ: Г. Радевъ! Доволенъ ли сте?

Д-ръ Н. Радевъ: Г. г. народни прѣдставители! Азъ не съмъ доволенъ отъ отговора на г. министра. Признавамъ, че положението може да бѣде тъй, както се каза, и така е, но до днесъ офицерството не е обрѣщало внимание на това положение. (Самото положение е административенъ актъ, височайше одобренъ и съ едно рѣшение на Народното събрание му е дадено силата на закона. У насъ не за пръвъ пътъ имаме неправилности въ законодателствуването. Да се направи съ едно рѣшение, едно положение да има силата на законъ, е най-малкото неправилно. Законъ има само тогава, когато се облича въ формитъ, които се изискватъ отъ конституцията, и мине прѣзъ Народното събрание на три четения, а рѣшение се взема съ едно вотирание, и като така, то нѣма силата на законъ, то си остава пакъ административенъ актъ, одобренъ отъ Народното събрание. Прочее, безъ да влизамъ въ подробности на мотивитъ, вѣрвамъ, че всички народни прѣдставители се въодушевяватъ отъ сѣщата идея, която и менъ въодушевява. Като делегатъ на дружество „Червенъ кръстъ“, азъ имамъ случай да виждамъ всѣки денъ въ болницитъ офицери ранени, заболѣли, съ отрязани крака, съ отрязани рацѣ, съ парализирани части, и всѣки денъ пристигатъ нови. Питамъ, справедливо ли е тѣзи хора, които като сж се изложили на неприятелскитъ куршуми или сж заболѣли въ влажнитъ землянки и траншеи, да не получаватъ туй, което получаватъ тѣхнитъ другари, които сж останали въ строя. Очевидно не. И азъ вѣрвамъ, че всички единодушно ще гласувате за едно прѣдложение, да имъ се дадатъ напълно полевитъ пари, защото, ако има офицери, на които трѣбва да се даде даже повече отъ онуй, които получаватъ другитъ — здравитъ и които трѣбва да се цѣнятъ повече, то сж тѣ, а сега слѣдъ нещастieto, което сж имали да бѣдатъ ранени, тѣ се виждатъ наказани и материялно. Такъвъ офицеръ съ какво сърце да отиде да се бие повторно, когато знае, че ако се изложи да бѣде убитъ — свършено, ако бѣде раненъ, ще го накажатъ материялно, а ако се укрие и остане здравъ очакватъ го двойни поледи. Сметатъ, че раненъ офицеръ, като дойде да го цѣрятъ, ще го цѣрятъ безплатно и вслѣдствие на това става компенсация съ онуй, което му се отнема. Това не е вѣрно. Азъ имамъ случаи да видя и мога да ви приведа съ десетки писма, че офицери, които отъ октомврий сж дошли да се цѣрятъ и сж съ парализирани крака, даватъ по 15 л. дневно за електрически сеанси и масажи въ частни клиники въ Търново, София и другагѣ. Прочее, прѣдъ видъ на всичко това, азъ считамъ самото положение за паричното довольствие на военнослужащитъ за много неправилно и несправедливо и азъ очаквамъ, че г. министрътъ на войната по сѣщия административенъ редъ може да го измѣни, защото всѣкѣждъ можемъ да се скжпимъ, но тукъ трѣбва не само да не се скжпимъ, а да дадемъ нѣщо повече. Тѣ сж около двѣстъ-триста души офицери, на които трѣбва да засвидѣтелствуваме по този начинъ напата признателностъ за достойното изпълнение на дѣлѣта си. Като така, азъ мисля, че г. министрътъ на войната може по административенъ редъ да внесе една поправка, като се каже, че имъ се даватъ двойни поледи, и ако мисли, че има нужда отъ одобрението на Народното събрание, да я внесе и да я одобримъ. Инакъ, ще направя законодателно

прѣдложение, което убѣденъ съмъ ще добие силата на законъ, но не считамъ, че е правилно да правя законодателно прѣдложение за измѣнението на едно положение, одобрено само отъ Народното събрание съ едно рѣшение. Ето защо, въ силата на този принципъ, който трѣбва да се спазва, и за да бѣдемъ послѣдователни въ начина на законодателствуването, азъ считамъ, че трѣбва да стане това измѣнение отъ г. министра. Обаче, ако г. министрътъ не даде обѣщание прѣдъ насъ да стори това, азъ си запазвамъ правото да направя законодателно прѣдложение, въ прѣки рѣшения, съ което е било одобрено това положение отъ Народното събрание, и се надѣвамъ, че то ще мине — ще се одобри отъ народното прѣдствителство.

Прѣседателствующъ А. Буровъ: Има думата г. министрътъ на войната.

Министръ генералъ Н. Никифоровъ: Слѣдующето питане е отъ търновския народенъ прѣдставителъ г. Христо Цаневъ. Г. Христо Цаневъ пита: (Чете) „По силата на едно окръжно разпореждане запрѣтено е на всички мъже отъ 21 до 45-годишна възраст включително, които по разни причини сж освободени отъ военна служба, да излизатъ вънъ отъ границитъ на държавата. Но, понеже на много мѣста, а особено въ Търновския окръгъ, населението се занимава повече съ градинарство въ Русия, Австрия, Романия и другагѣ, където е вложило всичкитъ си капиталы и състояние и, ако се продължи това запрѣщение, то ще бѣде свършено разорено икономически, то не намира ли за своеврѣменно и възможно г. министрътъ на войната самъ, или да прѣдложи на Министерския съвѣтъ да се занимае съ този въпросъ и се разрѣши на тия, отъ горѣпоменатата категория, които сж освободени отъ военна служба и не сж поставени на никаква работа, въ никаква комисия или другагѣ, да заминатъ, макаръ и съ гаранции, задъ граница на своитъ или въ градинитъ на близкитъ си и продължаватъ работата, та да се избѣгнатъ поне отчасти огромнитъ, инакъ, загуби, които ще постигнатъ населението“.

Отговарямъ. По този въпросъ, съ съгласието на Министерския съвѣтъ, е подадена вече слѣдующата окръжна депеша: (Чете) „Обявявамъ по военното вѣдомство за свѣдѣние и раководство, че до друго разпореждане се разрѣшава да излизатъ задъ граница на всички граждани, които не се числятъ въ запаса на армията или въ двата призива на опълчението, а сжщо и ония, които, ако и да сж се числили тамъ, но по причина на рани или болести сж били изключени завинаги отъ запаса или опълчението. Това разрѣшение се отнася сжщо и до ония опълченци, които се освобождаватъ отъ военна служба на основание чл. 23 отъ закона за въоръженитъ сили, както и до ония лица, които, споредъ окръжното на щаба на армията, № 65, отъ 1904 г., е трѣбвало да се зачислятъ въ запаса на армията, но по погрѣшка, по една или друга причина, не сж били зачислени и, слѣдователно, не сж били повикани въ редоветъ на войската по случай на общата мобилизация. Чл. чл. 76 и 77 отъ закона за носене военната тежоба и циркуляра по военното вѣдомство № 72, отъ 1912 г., си оставатъ въ сила.“

Съ туй разпореждане запитвачътъ е напълно удовлетворенъ.

Н. Мушановъ: Само на некадърнитъ ли се допуска да излизатъ извънъ границитъ?

Министръ генералъ Н. Никифоровъ: На всички.

Прѣседателствующъ А. Буровъ: Има думата г. Христо Цаневъ, за да каже, доволенъ ли е или не отъ отговора на г. министра.

Х. Цаневъ: Г. г. народни прѣдставители! Азъ съмъ доволенъ отъ отговора, който се дава на питането, тъй като Министерскиятъ съвѣтъ се е съгласилъ да се допуснатъ тѣзи хора да отидатъ задъ граница, защото, дѣйствително, задържането имъ не бѣше правилно, не бѣше основано на никакъвъ законъ. Но, както и да е, тѣ сж вече допуснати. Сега не остава, освѣнъ да помоля, да се разгласи това разпореждане колкото е възможно по-скоро, за да се даде възможностъ на тѣзи хора да заминатъ, тъй като тѣ чакатъ.

Министъръ А. Людскановъ: Азъ ще направя едно окръжко.

Х. Цаневъ: Да се разгласи до полковитѣ окръжия.

Министъръ генералъ Н. Никифоровъ: Да, и азъ ще направя.

Прѣдседателствующъ А. Буровъ: Има думата г. военниятъ министъръ, за да отговори и на слѣдующитѣ питання.

Министъръ генералъ Н. Никифоровъ: Петото питане е отъ старозагорския народенъ прѣдставителъ г. Георги Шиваровъ. Г. Шиваровъ пита: (Чете) „Извѣстно ли е на г. министра на войната, че въ тиловия обозъ на армията има за колари старици 60—70 годишни, дѣца по на 14—15 години и болни хора отъ охтика, жила и други болести, които изискватъ много лека работа и спокойствие.“

„Извѣстенъ ли е г. министърътъ, че е имало оплакване до околийскитѣ и окръжни реквизиционни комисии, до ешалоннитѣ началници и до тилового управление, за изправление на тѣзи неправди, по удовлетворение отъ никого;“

„Не би ли се съгласилъ г. министърътъ, че не само въ интереса на дѣлото, но и въ интереса за упазване на впрегатния добитъкъ, по-добъръ пѣше да бѣха назначени войници опълченци или отъ неслужилитѣ младежи, и“

„Най-сетѣ, макаръ и вече много късно, не мисли ли г. военниятъ министъръ да тури край на тая аномалия, като се тури и тукъ шо-годѣ редъ?“

Отговарямъ. Г. г. народни прѣдставители! Съ този въпросъ азъ съмъ се занимавалъ още въ началото на войната и недавна пакъ, на 22 февруарий, бѣхъ отправилъ до началника на главното тилово управление слѣдующата депеша: (Чете) „Народни прѣдставители се оплакватъ, че отъ Казанлъшката околия имало, още отъ началото на войната, реквизирани 50—60 кола за единъ транспортъ подъ началството на народния прѣдставителъ г. Манчевъ. Този транспортъ и досега не билъ още разпуснатъ. Направете потребното и ми съобщете за резултата“. Началникътъ на главното тилово управление ми бѣше отговорилъ така: (Чете) „Тиловитѣ транспорти на народнитѣ прѣдставители, още въ началото на военнитѣ операции, се придадоха къмъ тиловитѣ управления на армитѣ и влѣзоха въ тѣхното изключително разпореждане. Освобождаването на реквизиранитѣ кола става само чрезъ актъ, съ който се констатира абсолютната негодностъ на впрегатния добитъкъ за понататѣшна транспортна служба. Неосвобождаването на въпроснитѣ кола досега отъ респективния началникъ на тилового управление свидѣтельствува, че силата на хората и впрегатния добитъкъ е запазена и че тѣ още могатъ да продължаватъ транспортната служба. Независимо отъ това, тѣхното освобождаване може да стане само, ако се замѣнятъ съ други, нови, което иска едно врѣме не по-малко отъ единъ мѣсець, ако допуснемъ, че е възможенъ единъ новъ нарядъ на кола за транспортна служба.“ Азъ не бѣхъ доволенъ отъ това обяснение и за това пода-

дохъ допълнително слѣдующата депеша: (Чете) „Обясненията Ви сж недостатъчни да удовлетворятъ запитвачитѣ народни прѣдставители. Направете потребното споредъ телеграмата ми № 1.929 и съобщете допълнително за резултатитѣ.“ По поводъ на тази втора моя депеша получихъ още една друга. Нека ми бѣде позволено и нея да прочета: (Чете) „Отъ Казанлъшката околия сж реквизирани не 50—60 кола, а повече отъ 2.000 кола. Ето защо, за да може да се отговори на народнитѣ прѣдставители по въпроснитѣ кола, необходимо и нужно е тѣ да дадатъ имената на коларитѣ. При това, считамъ за нужно да донеса, че освобождаването на каквито и да било кола по ходатайство на когото и да било, безъ да се гледа, даже, продължителността на транспортната имъ служба, не може да се допусне, освѣнъ по начина, за който Ви донесохъ съ телеграмата си № 2.868. Допусне ли се освобождаването на реквизиранитѣ кола по ходатайство, то като естествено послѣствие отъ това ще е пълна деморализация въ редовитѣ на ешалонитѣ, безъ да е изключена възможността и за масово бѣгство. На всѣки случай, за пълно освѣтление на запитвачитѣ народни прѣдставители, изпратихъ и дѣйтъ Ви телеграми до началника на тилового управление на третата армия, като ще чакамъ да ми се изпратятъ и имената на коларитѣ отъ въпроснитѣ 50—60 кола, за да ги изпратя допълнително къмъ прѣписката.“

И тъй, г. г. народни прѣдставители, азъ имамъ да добавя, че въпросътъ, само формалистически, е въ мнѣтѣ рѣшѣ, а фактически е въ рѣшѣтѣ на главното тилово управление. И не еднократно — било когато частно съмъ билъ сезиранъ отъ г. г. народнитѣ прѣдставители, било по собствена инициатива — съмъ постоянно слѣдилъ, за да се държи и тази служба въ възможния редъ. Нѣма да откажа, че извѣстни передовности, даже до значителна степенъ, сж съществували и продължаватъ да съществуватъ, но съ факта, че самата тази служба е много трудна и всѣчки грѣшки, неправилности, сж много трудно поправими, ще трѣбва да се задоволи народното прѣдставителство да вѣрва, че възможното се прави и безъ да бѣда азъ подкалванъ, и ще продължавамъ по-нататѣкъ да прослѣдвамъ да се избѣгнатъ такива голѣми несправедливости. Но, независимо отъ това имамъ да добавя, че не е нито военното ведомство, нито тукъ, министерството, нито тамъ, щаботъ на армията, които иматъ въ случая прѣната отговорностъ, защото транспортътъ — колата и коларитѣ — се взема и назначава отъ реквизиционнитѣ власти. Общинитѣ сж, слѣдователно, които отговарятъ, кого назначаватъ, кого пращатъ, и тѣмъ може да се тури въ упрекъ, ако тѣ сж назначили недъгави старици или малолѣтни дѣца, за да отидатъ за колари, или ако сж взели кола отъ по-малко имотнитѣ, а на по-имотнитѣ сж оставили колата. На всѣки случай, азъ свѣршвамъ съ това, че и по този родъ служба възможното се прави и грижи се полагатъ достатъчно, за да може да се поправятъ погрѣшкитѣ.

Имамъ да отговоря на още едно питане — шесто и послѣдно — отъ орханлийския народенъ прѣдставителъ г. Павелъ Паралановъ. Г. Павелъ Паралановъ пита: (Чете) „Къмъ Х-ия воененъ наборъ, нареченъ още „извънреденъ“, който наборъ бѣ и наборъ на „разчистване“, защото въ него се рѣшиха въпроситѣ съ всѣчки отлагани дотогава младежи, се причислиха мнозина неслужили, кой по на 24, кой по на 25, на дори и на 26-годишна възраст. Всѣчки тия, числящи се къмъ този наборъ, сега, вслѣдствие общата мобилизация, сж въ редовитѣ на второто опълчение, и изпълняватъ тежобитѣ, при все че тѣ сж вече по на 30, или 32-годишна възраст.“

„Споредъ чл. чл. 2 и 3 отъ закона за въоръженитѣ сили, тежобитѣ траятъ отъ 17 до 46-годишна възраст включително, и само прѣвъ този периодъ,

всичките лица съ такава възраст, сж на разположение на Военното министерство.

„Питамя г. военния министър:

„Намира ли за законно държането на такива лица въ редоветъ на опълчението и, ако не, ще благоволи ли да разпорежи за освобождаването имъ, разбира се, като удостоверятъ документално възрастта си, сир. че сж по-възрастни отъ 46 години?“

Прѣди всичко, г. г. народни прѣдставители, трѣбва да припомнимъ, че въ чл. 10 отъ закона за въоръженитѣ сили изрично, буквално е казано: (Чете) „Въ военно време, никакво причисляване отъ една категория въ друга, или съвършено изключване не се допуска“. Така щото, ако днесъ, въ настояще време, въ редоветъ на войската има нѣкои си отдѣлни личности, които е трѣбвало да бждатъ причислени къмъ друга нѣкоя категория, т. е. въ дадения случай вече прѣхвърлили прѣзъ границата, прѣдѣла, на задължителността на военната тежба, то това е трѣбвало да стане до мобилизацията, и, въ случая, най-жалното е, че тѣзи господа сами не сж се погрижили своевременно да си уредятъ, въ своитѣ общински управления, въпроса за тѣхната военна тежба. Ако бѣха се погрижили да се справятъ, щѣха да забѣлѣжатъ, че неправилно се числятъ, щѣха да направятъ постѣпки да се поправятъ неправилноститѣ и нѣмаше да бждатъ обезпокоявани въ време на общата мобилизация, за да бждатъ повикани и тѣ въ редоветъ на войската. Сега, обаче, тѣ сж въ войската, сега, въ настояще време, слѣдъ като тѣ вече сж постѣпчили въ редоветъ на войската, по логиката на чл. 10 отъ закона за въоръженитѣ сили, да се поправятъ погрѣшкитѣ е отчасти незаконно и нелогично, а отъ друга страна, е и твърдѣ трудно, защото, дѣ ще могатъ сега да се търсятъ, какъдъ се намира частята на всѣка отдѣлна личностъ, за да се направи разпореждане за увольнение. Но, при всичко това, азъ съмъ готовъ да удовлетвори, да поправи едни такива грѣшки, стига всѣки единъ, поотдѣло, да се обади. Само нека има дотолкозъ търпѣние да трае, додѣто физически би било потрѣбно, да се направи справка, и да чака увольнение.

Прѣдседателствующъ А. Буровъ: Има думата орханийскиятъ народенъ прѣдставителъ г. Павелъ Парапановъ, за да каже, да-ли е доволенъ или не отъ отговора на г. министра.

П. Парапановъ: Прѣдъ видъ на послѣднитѣ увѣрени на г. министра, че щѣлъ да направи разпореждане да се уволнятъ такива лица, когато по-къдетъ това и когато удостоверятъ, че наистина сж повече отъ 46 години, азъ заявявамъ, че съмъ доволенъ отъ отговора на г. министра. Само ще моля, ако би могло да се направи разпореждане отъ Военното министерство до военнитѣ власти, че ако постѣпятъ такива молби до послѣднитѣ, да се разглеждатъ и разрѣшаватъ, за да не би, ако нѣма такива разпореждания, да се каже отъ запитѣ подвѣдомствени власти, че не можемъ да уважимъ молбата.

Министъръ генералъ Н. Никифоровъ: Такива лица иматъ, всѣкога възможностъ да подадатъ заявления до Военното министерство, особено близкитѣ имъ всѣкога могатъ да направятъ това.

П. Парапановъ: Доволенъ съмъ.

Прѣдседателствующъ А. Буровъ: Има думата г. министърътъ на финанситѣ, за да отговори сжщо на нѣколко питаниа.

Министъръ Т. Теодоровъ: Дунишниятъ народенъ прѣдставителъ, г. Кознички, е направилъ едно

питане до ментъ съ слѣдующето съдържание: (Чете) „Съгласно забѣлѣжка III къмъ чл. 6 отъ закона за тютюна, министърътъ на финанситѣ съ одобрението на Министерския съветъ, бѣше запрѣтилъ сѣянето на тютюнъ завинаги или временно на нѣкои села, разположени край старата турска граница, защото ставали чести контрабандирания и защото близо отъ къмъ границата прѣчило на откриването и залавянето.

„Прѣдъ видъ на това, че старата граница съ Турция е вдигната, и селата, надъ които има запрѣщение, сж вече въ вктрѣшността на България, слѣдователно, нѣма тази опасностъ отъ контрабандирания и поради приближаването на пролѣтъта, моля г. министра на финанситѣ да отговори:

„Не счита ли за законно и съвременно да вдигне запрѣщението отъ всички села покрай старата турска граница, като имъ се позволи тютюносѣянето още тази пролѣтъ.“

Отговарямъ. Запрѣщението да се сѣе тютюнъ въ погранични села, възъ основа на забѣлѣжка III отъ чл. 6 отъ закона за тютюна, отъ направената справка се вижда, че поне въ Кюстендилския окръгъ нѣма. Разпореждане да не се сѣе тютюнъ въ нѣкои погранични села на този окръгъ има направено, но не възъ основа на забѣлѣжка III отъ чл. 6, а възъ основа на буква а отъ чл. 6, която гласи слѣдующето: (Чете) „Сѣянето на тютюнъ се запрѣщава: а) въ села и общини, състоящи отъ кѣщи разпрѣснати по една или по нѣколко изъ планинскитѣ и гористи мѣстности“. Това запрѣщение се прави не отъ министра на финанситѣ, съ одобрението на Министерския съветъ — случай, който е прѣдвиденъ въ забѣлѣжка III — а се прави отъ мѣстнитѣ акцизни власти, подъ условие, че то може да се приложи само на мѣста, които сж близо да границата и при това, ако селата и общинитѣ се състоятъ отъ кѣщи разпрѣснати по една или по нѣколко само изъ планинскитѣ и гористи мѣстности. За такива села само се касае това запрѣщение. Е добръ, тѣзи села, които се състоятъ отъ една или двѣ или повече кѣщи, разпрѣснати изъ планинскитѣ мѣстности, къмъ които се отнася това запрѣщение, тѣ и сега, както и прѣди войната, сж пакъ отъ една, двѣ или повече кѣщи разпрѣснати изъ планинскитѣ върхове, и запрѣщението за тѣхъ ще си остане въ сила, защото не сж се измѣнили обстоятелствата, които сж го прѣдизвикали. При налагане това запрѣщение се е имало прѣдъ видъ, че обикновено такива села, както сж обозначени въ закона, или по-добръ казано, махали, какъдѣто кѣшитѣ сж разпрѣснати, сѣятъ тютюнъ, само за да могатъ да контрабандиратъ други тютюни, които ще дойдатъ отъвън граница. И нѣма, слѣдователно, никакво основание за тѣзи мѣста да се измѣни разпореждането на акцизнитѣ власти. Но даже да бѣше послѣдвало нѣкое разпореждане за запрѣщение сѣянето на тютюнъ по забѣлѣжка III отъ чл. 6, защото сж погранични мѣстности, и тогава азъ не съмъ въ правото и не мога да вдигна това запрѣщение сега, защото нашата граница по отношение на тютюносѣянето и слѣдъ мира ще си остане пакъ тамъ, дѣто е сега, защото ние едва-ли ще можемъ слѣдъ сключването на мира и анексирането на тѣзи земи къмъ България, колкото се касае до сѣянето на тютюнъ, веднага да приложимъ напѣтѣ закони и да направимъ да нѣма граница въ това отношение. Може би ще трѣбва да чакаме до 1 мартъ идущата 1914 г., да търпимъ режима на тютюневата монополия, която е установена въ Турция съ дългосроченъ контрактъ, съ концесия, срокътъ на която изтича идущата година. Понеже ние ще трѣбва да вътѣпимъ въ онѣзи задължения на Турция, които тя законно вече е поела сирѣмъ трети лица, то отъ самия фактъ, че присѣ-

дизаване към нашата територия и новите земи, въ които е установен монополът на тютюна, не слѣдва, че ще да вдигнем този монополът, а ще трѣбва, ако не се споразумѣемъ съ дружеството иначе, да почакаме до изтичането на срока, както казахъ, на 1 мартъ, или 1 априлий 1914 г. А щомъ тамъ остане същиятъ режимъ, който е билъ досега — а у насъ ще бѣде съвсѣмъ другъ режимъ — онѣзи съображения, които могатъ да прѣдизвикатъ запрѣщението на тютюносѣянето въ близкитѣ до сегашната граница села и общини, ще трѣбва да си останатъ въ сила, защото обстоятелствата нѣма да се измѣнятъ. Тѣ ще се измѣнятъ сигурно подиръ 1 мартъ 1914 г., и само тогава едно питане въ тази смисълъ може да ми се отправи, и само тогава ще може министърътъ на финанситѣ да каже, какво мисли да направи и какъ ще се разпорежи.

Тѣзи сж обясненията, които мога да дамъ на питането на г. Кознички.

Прѣдседателствующъ А. Буровъ: Има думата г. Кознички, да каже, да-ли е доволенъ или не отъ отговора на г. министъра.

В. Кознички: Г. г. народни прѣдставители! Азъ не бѣхъ направилъ питането си специално за Кюстендилския окръгъ; то се отнася за всички ония села и махали, които се намиратъ край турската граница. Но г. министърътъ иска да го поправи въ една грѣшка. Отъ свѣдѣнията, които му сж дадени, той казва, че запрѣщението не е било наложено въ нѣкои села отъ Кюстендилския окръгъ. Тамъ, г. министре, имате грѣшка и азъ ще Ви помоля да попитате своя чиновникъ.

Министъръ Т. Теодоровъ: По-добъръ да бѣхте ми казали кои села. Ние правихме справка, и това бѣ причината, дѣто се забави отговорътъ на питането Ви.

В. Кознички: Азъ ще Ви моля повторно да запитате Вашия чиновникъ и ще видите, че има такива случаи. Още миналата година се подаде въ Министерството на финанситѣ заявление, но нищо не е станало и за туй бѣхъ принуденъ да отправя това питане. Г. министре! Тѣзи нѣколко села — тѣ не сж много — по-рано се занимаваха съ скотовѣдство, лозарство и тютюнопроизводство. Този законъ, за който ми говорите, не е Богъ знае отъ кое врѣме; той е отъ скоро, и по силата на него е направено запрѣщението прѣди 6—7 години — не повече — да не сѣятъ тютюнъ. Е добъръ, ако тѣ, прѣди 6—7 години сж се провинили въ контрабандиране, защото сж били край границата и затуй имъ е било запрѣтено да сѣятъ тютюнъ по буква а, или по забѣлѣжка 3 отъ чл. 6 на закона за тютюна, неужели тѣзи хора не заслужаватъ една милостъ? Ако тогава сж сбъркали, сега вече не ще сбъркатъ. Врѣмената се измѣняватъ и тѣ единъкъ самосъзнали, че сж направили една грѣшка, сега нѣма да я направятъ. Ако отдѣлно лице бѣде осъдено за нѣкое порочно прѣстѣпление, и ако слѣдъ течение на врѣме може да получи реабилитация, това още повече важи за едно население, което има своя поминъкъ отъ туй. Г. министре! Лозарството се унищожи, съ него то не може да се поминава, защото трѣбва дълги години да се минатъ; филуксерата унищожи лозята, скотовѣдството пакъ го нѣма, заради туй, защото добитъкътъ на всички хора е вземенъ и не е останало нищо. Остава единъ изключителенъ поминъкъ на тѣзи хора въ нѣкои отъ тия села. То е само тютюносѣянето. Сега вече обстоятелствата сж други, макаръ че има режия и че подъ другъ режимъ е подчинено тютюносѣянето отъ тѣзи граници, но все таки сегашнитѣ обстоятелства сж съвършено

други. Вие ми говорите, че селата, които сж разположени въ планинскитѣ мѣста, не могатъ да сѣятъ тютюнъ. Тютюнътъ, особено въ голѣмитѣ планински села, не може асѣ да се сѣе, но ние имаме планински мѣста въ вътрѣшността, дѣто подобно запрѣщението не сжествува. Такова е направено само край турската граница по причини, за които винаги министерството ми е отговаряло, защото сж близо до границата и защото могатъ да прѣнасятъ контрабанденъ тютюнъ. Е това сега е вече невъзможно. Позволете на тѣзи хора да си сѣятъ тютюнъ, направете едно ново разслѣждане чрезъ вашитѣ подвѣдомствени органи и ще се убѣдите вие самичкъ, че съ това ще принесете дѣйствително истинско благодѣяние на туй население и, освѣтъ това, ще изпълните трѣбованията на закона. Ето, като запитате вашитѣ подвѣдомствени чиновници, акцизнитѣ началници, ще ви отговорятъ, че сегашнитѣ обстоятелства сж съвършено други, и че нѣма никаква опасностъ нито отъ контрабандиране, нито пъкъ има такива села, които да сж разпрѣснати, тукъ една къща, тамъ една, за да не могатъ да бѣдатъ контролирани отъ властта. По-рано бѣше друго, сега е съвършено друго. Оплавания въ това отношение е имало, и азъ Ви моля, като вземете бѣлѣжка отъ това, което азъ Ви казахъ — не се съмнѣвамъ най-малко въ Вашата справедливостъ и изчитане на законитѣ — да направите потребното да се даде насѣщния хлѣбъ на тия хора, за да могатъ да живѣятъ, и нека вашитѣ чиновници Ви дадатъ точнитѣ имена на селата.

Прѣдседателствующъ А. Буровъ: Има думата г. министърътъ на финанситѣ.

Министъръ Т. Теодоровъ: Азъ заявихъ по-рано и сега пакъ повтарямъ, че отъ направената справка не се оказаха такива села, на които да е запрѣтено тютюносѣянето на основание забѣлѣжка трета отъ чл. 3 на закона за тютюна. Ако г. запитвачътъ е зналъ такива села, той трѣбваше да ги посочи изрично, за да видимъ какъ стои работата. Той може да ми каже даже сега, за да мога да направя справка, а втори пътъ да направя нова справка за 3—4 дена, за да търся тѣзи села или онѣзи заявители, на които азъ не знамъ имената, азъ не мога да се занимавамъ съ такава работа. Вие, като народенъ прѣдставителъ, като искате да отстраните една несправедливостъ, трѣбвало да се погрижите, когато сте правили питане, да узнаете и къмъ кого се отнася.

В. Кознички: Азъ ги знаа, и ще дода лично да Ви ги съобща.

Министъръ Т. Теодоровъ: Тогавъ само ще мога да направя справка, а сега направената справка е окончателна. Азъ ви казвамъ, че такива села не се оказаха. Вие искате да се отмѣнятъ запрѣщението за сѣяне тютюнъ, които сж станали възъ основание близостта на границата, като казвате, че сега вече обстоятелствата сж се промѣнили и контрабанда не може да се прави. Азъ ви увѣрявамъ, че ако това запрѣщението е базирано на близостта на границата, обстоятелствата не сж се промѣнили: сега сж станали по-лоши за хазната и по-благоприятни за контрабандиститѣ, и въ бѣдѣще ще бѣдатъ пакъ такива, защото нѣма да ги пазятъ двѣ стражи: една турска и една българска, а ще ги пази само една българска акцизна стража, безъ да има онова значение и онази численостъ, която имаше по-прѣди, за да може да се прѣслѣдватъ контрабандиститѣ. И най-сетнѣ, ако говорите за села или за хора, на които е запрѣтено тютюносѣянето, защото сж били уловени въ контрабандиране, това запрѣщението, спо-

редъ тази забѣлѣжка, бива или врѣменно или завинаги. Ако е врѣменно, разумѣва се, че може да се реабилитира, нека подадатъ заявление, нека искатъ такова реабилитиране, нека покажатъ, че сж се поправили, и това ще се извърши отъ мѣстнитѣ акцизни органи; за това нѣма нужда да се говори тукъ, въ Народното събрание. Въ Народното събрание трѣбва да се посочатъ или нѣкои принципиални въпроси, или нѣкои конкретни случаи — не прѣмѣнно да се посочатъ кои сж тия конкретни случаи. Това питане не е нито принципиално, нито конкретизирано, и въ такъвъ случай азъ не мога да дамъ другъ отговоръ, освѣнъ този, който дадохъ по-рано.

Азъ имамъ да отговоря на едно второ запитване. Провадийскиятъ народенъ прѣдставителъ г. Харбовъ пита: (Чете) „По силата на чл. 109 отъ конституцията правя слѣдното питане къмъ г. министра на финанситѣ:

„Провадийската градска община, отъ сумитѣ на сключения 30.000 л. заемъ, за подпомагане бѣднитѣ семейства въ общината, пожела, чрѣзъ Главната реквизиционна комисия, да купи отъ държавата 600 (шестотинѣ) торби тричево брашно, подлежаще на скоршна развала, и то отъ брашното отъ сѣщия сортъ, намѣрващо се въ склада на Провадийската околийска реквизиционна комисия. Вмѣсто това, обаче, Главната реквизиционна комисия нареди да се продаде на Провадийската община исканото количество тричево брашно, но не отъ склада на Провадийската, а отъ тоя на Силистренската реквизиционна комисия. Това брашно дойде на провадийската гара и понеже при проба се оказа, че съдържа около 50% трици, общината не го одобри и го върна обратно. На повторната молба отъ страна на общината да ѝ се даде отъ тричевото брашно при провадийския складъ, дѣто има такова. Главната реквизиционна комисия и досега не е наредила нищо.

„Като донасямъ това до знанието на г. министра на финанситѣ, моля го да отговори:

„Не намѣрва ли, като най-цѣлѣсообразно, за необходимо да нареди до Главната реквизиционна комисия, щото при искания, като това на Провадийската градска община, ако има въ складоветѣ на мѣстната реквизиционна комисия тричево брашно, то да се продава най-първо отъ тия складове, а при липса на такова брашно въ тѣхъ, тогава чакъ да се изпраща отъ другадѣ“. Отговарямъ. Отъ направената справка по този случай се оказа, че наистина Провадийската градска община е искала да ѝ се отпусне брашно отъ реквизираното, за да го раздаде на бѣднитѣ, но не е посочила, че иска — тукъ е грѣшката на г. запитвача — да се направи това именно отъ брашното, което се е намирало въ Провадия, вслѣдствие на което Главната реквизиционна комисия се е счела въ правото, вмѣсто да даде отъ брашното, което се е намирало тамъ, и което тя счита, че ще ѝ трѣбва заради нуждитѣ на войската въ тази мѣстностъ, да ѝ даде брашно отъ реквизиционния складъ въ Силистра, дѣто нѣмали такива войсковы части, дѣто брашното било въ по-големо изобилие и тричево, т. е. съ доста трици, може-би, повече отъ онова на Провадийската община и, слѣдователно, способно по-скоро да се развали, та да прати отъ него, мислѣйки, че това е безразлично за общината, която го иска. Бѣрно е подиръ това, че общината се е отказала да вземе това брашно и то си е отишло назадъ. Подиръ това, второ искане да ѝ се даде друго брашно, общината не е направила и заради това въпросътъ е останалъ така. Нѣма, слѣдователно, тукъ никаква нередовностъ по отношение на случая. Изобщо пъкъ, както каза г. Харбовъ, да се нареди занаярѣтъ да се дава брашно отъ тамошния складъ, дѣто се намиратъ просителитѣ, заради това нѣщо нѣма никакво прѣпятствие, и то тѣй се разбира и

тѣй е наредено. Разумѣва се, че ако провадийци искатъ да имъ се даде реквизирано брашно, най-естествено е да имъ се даде отъ тамошното брашно, стига да го има, но когато нѣма никакъ, или пъкъ има недостатъчно, или пъкъ има хубаво брашно, което може да търпи още 3—4 недѣли безъ да се развали, а има наблизко друго, което може да се развали, трѣбва да се признае въ такива изключителни случаи правото на реквизиционната комисия да постѣпи друго-яче. Азъ съжалявамъ, че е станало това недоразумѣние, че Провадийската община не е поискала втори пътъ, и ако не ѝ се е удало, да се обърне къмъ военния министъръ, ако не ѝ се е удало и това, можеше да се обърне и къмъ мене, за да се поправи тази грѣшка. Ако и сега не е късно, могатъ да поискатъ и ще имъ се даде пакъ.

Ползувамъ се, обаче, отъ това питане, за да подчертая прѣдъ почитаемото народно прѣдставителство, какви брашна сж били давани въ реквизиция и взимани за такива. Че това брашно, което е било донесено отъ Силистра въ Провадия, за да се раздаде е намѣрено, че съдържа 50% трици.

Ц. Харбовъ: Нѣщо повече, г. министре — ярма е било.

Министъръ Т. Теодоровъ: Значи, още по-значителенъ процентъ. Тукъ, въ официалнитѣ свѣдѣния, стои 50% трици, даже мисля и Вие тѣй казвате. За да видите, когато ще става другъ пътъ, може-би, въпросъ, че има лоши, низки оцѣнки на брашната, или на ечемичитѣ, или на житата, или на добитѣка, да не мислите, че винаги сѣ хазната, нейнитѣ органи или прѣдствителитѣ ѝ сж виновнитѣ, а че въ тия работи има твърдѣ често, и да ви кажа въ повечето случаи, вина, хиле, недостатъчна добросвѣтностъ и на страната на тѣзи, които даватъ прѣдмети въ реквизиция. Може-би въ бѣдѣ да се говори твърдѣ често за това нѣщо, когато дойде да се ликвидиратъ смѣтнитѣ по реквизицията, та да се иматъ прѣдъ видъ, че и такива случаи има, както азъ, впрочемъ, единъ пътъ въ едно отъ миналитѣ заседания ви отбѣлѣжихъ това обстоятелство, че не всѣкога вината по оцѣнката на реквизиранитѣ прѣдмети е въ органитѣ на фиска, а много пъти вината е на страната на тѣзи, които доставляватъ недоброкачествени прѣдмети или пъкъ претендиратъ за съвършено несправедливи и несотвѣтствуващи на стойността на прѣдметитѣ оцѣнки.

Т. Даскаловъ: Най-доброто жито може да стане най-лошо, г. министре.

Прѣдседателствующъ А. Буровъ: Има думата г. Цонко Харбовъ, за да каже доволенъ ли е или не отъ отговора на г. министра.

Ц. Харбовъ: Г. г. народни прѣдставители! Азъ заявявамъ, че съмъ напълно доволенъ отъ даденитѣ обяснения на г. министра на финанситѣ. Имамъ да добавя само туй, че общината допълнително се е обърнала пакъ къмъ Главната реквизиционна комисия да иска да ѝ се даде отъ провадийския складъ брашно и че този въпросъ въ сжбота, прѣди два дена, е рѣшенъ въ благоприятна смисълъ.

Министъръ Т. Теодоровъ: Прѣкрасно.

Ц. Харбовъ: Позволява ѝ се да вземе брашно отъ провадийския складъ. Въ първия случай, обаче, общината, понеже не одобри изпратеното брашно, вмѣсто да раздаде брашно, раздаде пари на бѣднитѣ граждани и тѣ бѣха принудени да се обърнатъ за такова къмъ търговцитѣ.

Министъръ Т. Теодоровъ: Значи пакъ се достигнала цѣлѣта. Виждате, като сж се оплакали до министерството, какъ имъ дали.

Прѣдседателствующъ А. Буровъ: Понеже нѣма другъ отъ г. г. министритѣ да отговаря на питанния, пристѣпваме къмъ дневния редъ.

Първа точка е трето четене на законопроекта за разрѣшение на Новозагорската градска община да сключи 30.000 л. заемъ.

Моля г. секретаря да го прочете.

Секретеръ А. Кипровъ: (Чете)

„З а к о н ъ

за разрѣшени на Новозагорската градска община да сключи 30.000 л. заемъ.

„Чл. 1. Разрѣшава се на Новозагорската градска община да сключи отъ Българската народна банка заемъ отъ 30.000 л., при слѣднитѣ условия: а) срокъ за изплащане 20 години (по 1.500 л. годишно); б) годишна лихва 7%; в) за гаранция ще се заложатъ общинскитѣ приходи отъ минералнитѣ бани, кръвницата, крипината, нитизана и житнитѣ магазини.

„Чл. 2. Срѣдствата отъ заема ще се употребѣятъ изключително за подпомагане бѣднитѣ войнишки и други сѣмейства въ Нова-Загора.

„Чл. 3. Заложениитѣ общински приходи ще се внасятъ направо въ Българската народна банка, която, като одържи нужната сума за лихви и погашения, остатъка ще прѣдава въ общинската каса.

„Чл. 4. Сумата отъ заема ще се впише на приходъ и разходъ въ бюджета на Новозагорската община за 1913 г.“

Прѣдседателствующъ А. Буровъ: Ще се гласува. Които г. г. народни прѣдставители приематъ прочетенния законопроектъ на трето четене, моля, да си вдигнатъ ржката. (Волниинство) Приема се.

Слѣдующиятъ законопроектъ е за разрѣшение на Баташката селска община, Пещерска околия, да сключи 20.000 л. заемъ.

Моля г. секретаря да го прочете.

Секретаръ А. Кипровъ: (Чете)

„З а к о н ъ

за разрѣшение на Баташката селска община, Пещерска околия, да сключи 20.000 л. заемъ.

„Чл. 1. Разрѣшава се на Баташката селска община, Пещерска околия, да сключи отъ Българската земледѣлска банка заемъ отъ 20.000 л., при слѣднитѣ условия: а) срокъ за изплащане 5 години; б) годишна лихва 7%, и в) за гаранция ще се заложатъ доходитѣ отъ нитизана, кръвницата, сергинитѣ, такситѣ отъ карти за игра, табли и домина и частъ отъ дохода отъ общинскитѣ гори и пасбища.

„Чл. 2. Срѣдствата отъ заема ще се употребѣятъ изключително за нуждитѣ на бѣднитѣ войнишки и други сѣмейства въ с. Батакъ.

„Чл. 3. Заложениитѣ общински доходи ще се внасятъ направо въ Българската земледѣлска банка, която, като одържи нужната сума за лихви и погашения, остатъка ще внася въ общинската каса.

„Чл. 4. Сумата отъ заема ще се впише на приходъ и разходъ въ бюджета на Баташката община за 1913 г.“

Прѣдседателствующъ А. Буровъ: Ще се гласува.

Я. Сакжзовъ: Съ кого ще гласуваме?

Прѣдседателствующъ А. Буровъ: Вне повдигате въпросъ за кворумъ?

Я. Сакжзовъ: Да, то се вижда, че нѣма достатъченъ.

Прѣдседателствующъ А. Буровъ: Моля г. г. квесторитѣ да ми кажатъ, има ли кворумъ или не.

Квесторъ И. Андрѣевъ: Още петъ души ще достигатъ, за да има кворумъ. (Влизатъ въ залата още народни прѣдставители)

Прѣдседателствующъ А. Буровъ: Засѣданieto продължава.

Ще се гласува. Които г. г. народни прѣдставители приематъ на трето четене законопроекта за разрѣшение на Баташката селска община да сключи 20.000 л. заемъ, моля, да си вдигнатъ ржката. (Волниинство) Приема се.

Моля г. секретаря да прочете слѣдующия законопроектъ за разрѣшение на Старозагорската градска община да сключи заемъ 100.000 л.

Секретаръ А. Кипровъ: (Чете)

„З а к о н ъ

за разрѣшение на Старозагорската градска община да сключи 100.000 л. заемъ.

„Чл. 1. Разрѣшава се на Старозагорската градска община да сключи отъ Българската народна банка заемъ отъ 100.000 л., при слѣднитѣ условия: а) срокъ за изплащане 30 години; б) годишна лихва 7%; в) за гаранция ще се заложатъ свободнитѣ приходи отъ заложенитѣ такива по разрѣшения по-рано заемъ на сжщата община.

„Чл. 2. Срѣдствата отъ заема ще се употребѣятъ изключително за подпомагане бѣднитѣ сѣмейства въ Стара-Загора.

„Чл. 3. Заложениитѣ общински приходи ще се внасятъ направо въ Българската народна банка, която, като одържи нужната сума за лихви и погашения, остатъка ще прѣдава въ общинската каса.

„Чл. 4. Сумата отъ заема ще се впише на приходъ и разходъ въ бюджета на Старозагорската община за 1913 г.“

Прѣдседателствующъ А. Буровъ: Които г. г. народни прѣдставители приематъ на трето четене законопроекта за разрѣшение на Старозагорската градска община да сключи заемъ 100.000 л., моля, да си вдигнатъ ржката. (Волниинство) Приема се.

Пристѣпваме къмъ слѣдующата точка отъ дневния редъ — първо четене законопроекта за изменение и допълнение на закона за извънреденъ свѣрхсметенъ кредитъ отъ 50.000.000 л. за военни нужди отъ 29 септември 1912 г.

Обръщамъ вниманието на г. г. народнитѣ прѣдставители, че въ текста има направени извѣстни поправки съ ржкописъ, та които си иматъ екземпляръ отъ законопроекта да внимаватъ, ако обичатъ, да си впишатъ направениитѣ поправки.

Моля г. секретаря да прочете законопроекта.

Секретаръ А. Кипровъ: (Чете)

„Изложение на мотивитѣ

къмъ законопроекта за изменение и допълнение на закона за извънреденъ свѣрхсметенъ кредитъ отъ 50.000.000 л. за военни нужди отъ 29 септември 1912 г.

„Придобитата оитностъ отъ досегашното прилагане на този законъ показа, че за правилното и поизносно за свѣрхсметето извършване доставитѣ и

работитѣ за бързитѣ нужди на армията въ военно врѣме' се налага едно измѣнение и допълнение на сѣкия законъ. Затова като прѣдставлявамъ приложение тукъ законопроектъ за тази цѣль, имамъ честъ да помоля г. г. паролнитѣ прѣдставители да го разгледатъ и гласуватъ.

„София, мартъ 1913 г.

„Министъръ на финанситѣ: Т. Теодоровъ.

„Законопроектъ

за измѣнение и допълнение на закона за извънреденъ свѣрхсѣмѣтенъ кредитъ отъ 50.000.000 л. за военни нужди отъ 29 септемврий 1912 г.

„§ 1. Чл. 4 се измѣнява така:

„Съ изключено на прѣдметитѣ и работитѣ, които могатъ да се добиятъ по реквизиционенъ начинъ, на ония упоменати въ прѣдшестващия чл. 3, както и на ония, които не се намиратъ въ страната, всички други потребни за нуждитѣ на армията прѣдмети и работи набавятъ главното тилово управление, армейскитѣ и дивизионнитѣ интендантства.

„Когато поради близостта на пѣкон прѣдмети до театра на войната има очевидна изгода да бъдатъ доставени отъ странство чрезъ главното тилово управление, министърътъ на войната може да разреши това за всеки случай поотдѣлно.

„§ 2. Чл. 8 се измѣнява така:

„Разходите за работи и доставки, които набави Министерството на войната, се произвеждатъ и оправдаватъ по установения редъ съгласно съ закона за отчетността по бюджета и закона за общественитѣ прѣдприятия съ слѣдующитѣ отклонения:

„а) срокътъ и начинътъ за обявяване търговетѣ съ тайна или явна конкуренция, както и за прѣговоритѣ за сключване договоръ по доброволно съгласие, се опрѣдѣлятъ отъ комисия въ съставъ: по единъ прѣдставител на Министерството на войната, на Министерството на финанситѣ, на правосъдието, на търговията, промышлеността и труда, на земледѣлието и държавнитѣ имоти, на търговската камара и на общината. Прѣдставителътъ на Министерството на войната прѣдседателствува комисията. Министерството на войната назначава единъ чиновникъ или офицеръ за дѣловодител на комисията.

„Лицата за членове на комисията се опрѣдѣлятъ отъ надлежитѣ министри и управителни тѣла на учрѣжденията.

„Поемнитѣ условия, описания и пр. за всяка доставка и работа се съставляватъ отъ сѣщата комисия. Тя може да внесе постановления въ тѣхъ извънъ общия редъ, установенъ въ закона за общественитѣ прѣдприятия, само по отношение на образцитѣ, като прѣдостави право на всеки конкурентъ да прѣдставлява свой образецъ и по отношение на залога, размѣрътъ на който се опрѣдѣля свободно отъ комисията за всеки търгъ;

„б) търговетѣ, както и прѣговоритѣ за сключване договоръ по доброволно съгласие, се извършватъ отъ комисията въ съставъ, показанъ по-горѣ въ буква а, винаги въ мѣстното окръжно финансово управление, дѣто се държатъ на разположение на интересующитѣ се всички данни относително срока, образцитѣ и другитѣ условия за доставкитѣ и работитѣ.

„Въ протокола за търга или за сключване договоръ по доброволно съгласие комисията между другото излага и мотивира мнѣнието си за най-изпослото и най-цѣлесъобразното прѣдложение;

„в) както при опрѣдѣляне съдържанието на поемнитѣ условия и описания, тѣй и при произнасяне върху резултата по всеки търгъ или водене прѣговори за сключване договоръ по доброволно съгласие, комисията по горнитѣ букви а и б, когато намѣри за нужно, призовава експерти. Тѣ участвуватъ въ комисията съ право на съвѣщателенъ гласъ;

„г) въ извънредни случаи, когато комисията, прѣдвидена по-горѣ въ буква а, би намѣрила това за умѣстно, може да се сключватъ договори по доброволно съгласие и на мѣстото, дѣто се произвеждатъ прѣдметитѣ въ страната или въ странство и то съ разрѣшение на Министерския съвѣтъ, отъ подкомисия въ съставъ: единъ или повече прѣдставители на Министерството на войната и двама прѣдставители на Министерството на финанситѣ. Тя дѣйствува по сѣкия начинъ, както комисията при Министерството на войната по горната буква а; всичкитѣ ѣ рѣшения за покупитѣ се подлагатъ на прѣварително и окончателно одобрение отъ министра на войната чрезъ комисията по буква а;

„д) приемането на доставкитѣ и работитѣ се извършва отъ комисия въ съставъ не по-малко отъ три лица, назначени отъ Министерството на войната и на финанситѣ. Въ случаитѣ, прѣдвидени въ буква г, по-горѣ, тържествената комисия може да бъде и приемателна.

„Приемателнитѣ комисии, когато намѣрятъ за нужно, призоваватъ експерти, които участвуватъ въ тѣхъ съ право на съвѣщателенъ гласъ;

„е) на членовѣтъ на комисията по буква а на § 2 отъ този законъ, които не сѣ чиновници при държавно или изборно учрѣждение и не получаватъ заплатата като таква, се плаща по 15 л. за всеки денъ, презъ който комисията е заседавала, а на членовѣтъ на комисията по буква г на сѣкия параграфъ се плащатъ пѣттин и дневни пари споредъ закона за чиновнитѣ и правилника за произвеждане и оправдаване държавнитѣ разходи.

„Дѣлопроизводството на комисията се съсредоточава въ Министерството на войната.

„Комисията може да заседава, когато присъствуватъ най-малко пѣтъ души;

„ж) за всички належачи покупки Министерството на войната съобщава заблаговрѣменно въ комисията, като опрѣдѣля количеството, вида, срока и мѣстото за доставката или работата и всички други необходими свѣдѣния.

„Слѣдъ получаване исканията на Министерството на войната съобщава заблаговрѣменно въ комисията, като опрѣдѣля количеството, вида, срока бавно къмъ изпълнението ѣ.

„За всички свои рѣшения, както и за одобрение дѣйствиата на подкомиснитѣ, комисията съставлява протоколъ, който се утвърждава отъ министра на войната. Утвърдениятъ отъ министра протоколъ влиза веднага въ сила, ако покупката възлиза на стойностъ до 25.000 л. включително или ако покупката се извършва отъ подкомисия споредъ буква г. За покупки на по-голяма стойностъ слѣдъ утвърждаването на протокола, министърътъ на войната внесе докладъ въ Министерския съвѣтъ за окончателно одобрение рѣшението на комисията.

„Одобренитъ отъ министра на войната, респективно отъ Министерския съвѣтъ, рѣшения на комисията, се прѣдаватъ за по-нататѣшно изпълнение въ главното интендантство при Министерството на войната;

„з) членовѣтъ на комисията, респективно подкомисията, независимо отъ наказанието, на което могатъ да бъдатъ подвргнати съгласно постановленията на общия наказателенъ законъ, носятъ и солидарна гражданска отговорностъ за всяко бездѣйствие и за несполучливи свои дѣйствиа, които

биха имали за резултат да закъснѣятъ нужнитѣ за войската доставки или работи. За такъвъ случай министърътъ на войната докладва на Министерския съветъ, който рѣшава за привличането на виновнитѣ подъ наказателна или гражданска отговорностъ;

„и) спазаряване прѣнасянията на разни хранителни и бойни припаси, материали и вещи, наемане прѣвозни сръдства, наемане здания, наемане работници или специалисти съ дневна заплата, както и експерти и въобще всички разходи, свързани съ доставкитѣ и работитѣ, извършваното на които е възложено на комисията или на подкомисии, се произвеждатъ и оправдаватъ отъ сжщитѣ по реда, опрѣдѣленъ въ тоя членъ.

„При покупкитѣ на артилерийски материали (орудия, картечици, пушки, бойни припаси къмъ тѣхъ и др. подобни) работата на комисията, прѣдвидена въ букви а и б се извършва отъ артилерийския технически комитетъ, постановленията на който се одобряватъ прѣдварително отъ Министерския съветъ, по прѣдложение на министра на войната. Въ артилерийския технически комитетъ участвуватъ и двама прѣдставители на Министерството на финанситѣ;

„к) за оправдаване разходите по извършенитѣ покупки служатъ слѣдващитѣ документи: протокола на комисията, или на артилерийския технически комитетъ за разрѣшението да се извърши покупката по опрѣдѣленитѣ отъ комисията или отъ комитета цѣни и условия, утвърденъ отъ министра на войната; постановление на Министерския съветъ (само за покупки на стойностъ повече отъ 25.000 л.); разрѣшение отъ Министерския съветъ за извършване покупки въ странство; договоръ или смѣтка отъ доставчика; приемателния протоколъ; документи за платени данъци, врѣхнини, мита, берии и пр., споредъ сжществувашитѣ закони, ако не е било уговорено друго; яче въ условията за покупкитѣ; и разписка за получената отъ правоимащия сума, прѣдставляюща стойността на извършената доставка или работа;

„л) разходите за работи и доставки, които произвеждатъ интендантствата по реда, опрѣдѣленъ въ измѣнения съ § 1 на този законъ чл. 4 и въ слѣдващитѣ чл. чл. 5, 6 и 7 отъ закона, се оправдаватъ: съ разрѣшението на министра на войната и съгласието на Министерския съветъ, когато се касае за работи и доставки по втората алинея на § 1 отъ настоящия законъ; съ протокола по чл. 6 и рѣшението на началника по чл. 7, когато има такова; съ документитѣ за приемането на работата или доставката, каквито сж прѣдвидени въ протокола или рѣшението; и съ разписка отъ получателя на сумата.

„Изплащането на сжщитѣ разходи става по нареждане на интенданта и на финансовия прѣдставителъ, приподписано и отъ счетоводителя, отъ разполагаемитѣ въ кювчега на интендантството авансови суми или отъ Българската народна банка по искане на началника на главното тилово управление, приподписано отъ главния интендантъ, на армията и отъ счетоводителя. По такова искане Българската народна банка изплаща на интендантствата и на войсковитѣ части и аванси, каквито поиска началникътъ на главното тилово управление и то само до размѣра на разрѣшения съ този законъ кредитъ.

„§ 3. Чл. 11 се допълня така:

„Доставкитѣ и работитѣ по кредита на настоящия законъ, както и книжката по сжщитѣ, се освобождаватъ отъ плащането на данѣтъ върху занятието, всички върху него врѣхнини, и отъ гербовъ налогъ, ако това е прѣдварително уговорено въ поемнитѣ условия.“

Прѣдседателствующъ А. Буровъ: Има думата г. Александъръ Малиновъ.

А. Малиновъ: Г. г. народни прѣдставители! Нада-ли въ друга страна се законодательствува съ такава свѣтквична бързина, съ каквато се законодательствува у насъ. Казаното е вѣрно не само за сегашното законодателно тѣло, но и за всички, които сж го прѣдшествовали. Отъ тукъ доста печални резултати. Ние сме имали закони, които сж били отмѣнявани прѣди да бждатъ промулгирани, прѣди да бждатъ турени въ дѣйствиe. Имали сме случаи, когато въ една и сжща законодателна сесия, слѣдователно, отъ едни и сжщи народни прѣдставители, сж били вотирани законоположения, които принципиално сж си противорѣчили. Това се дължи на много обстоятелства, прѣди всичко на това, че ние робски слѣдваме чуждото законодателство, реципираме го, тѣй да се каже, механически, второ, че често пкти малко познаваме онази материя, по която се законодательствува, трето, че още по-често, не само правителствата, но и отдѣлнитѣ негови членове желаятъ да вършатъ експерименти по законодателенъ начинъ, да разрѣшаватъ всевъзможни социални проблеми и т. н. Въ реда на тия причини, които създадоха единъ хаосъ, липса на стабилностъ въ нашето законодателство, има и редъ други причини, които отчасти оправдаватъ бързото ни законодательствование. Бързото и неспокойното развитие на страната: прѣврати, контра прѣврати, войни, отчасти оправдаватъ бързото законодательствование и така нареченитѣ специални и изключителни закони, каквито сме имали много. Отъ гледна точка на тѣзи послѣдни причини и законътъ отъ 29 септември 1912 г. би могълъ да бжде оправданъ въ нашитѣ очи. При все това, съзнава се отъ всички, съзнава се отъ автора на закона отъ 29 септември 1912 г., че той има своитѣ голѣми недостатѣци, поради които г. министърътъ на финанситѣ ни внася това прѣдложение за измѣнение на закона, който вотирахме само прѣди нѣколко мѣсеца. За това измѣнение на закона азъ ще гласувамъ охотно по двѣ причини. Едната е, че слѣдеждамъ у автора му горещо желание, съ това измѣнение къмъ закона отъ 29 септември 1912 г., да се прѣмахнатъ всички онѣзи скандалиозни нередовности и злоупотрѣбления, за които се говори въ финансовата комисия отъ редъ г. г. народни прѣдставители, отъ г. Славова, отъ г. Ганчева, отъ г. Урумова, отъ г. Мутафова и т. н. Второ, положени сж отъ сжщия голѣми грижи да може да се наредятъ търговетѣ по начинъ такъвъ, щото да се обезпечатъ едноврѣменно и интереситѣ на физика, и второ, интереситѣ на наддавачитѣ. Поради тѣзи двѣ причини, казвамъ, азъ охотно ще гласувамъ за този законопроектъ.

Моя длъжностъ е нажксо да посоча неговитѣ достойнства, въ сравнение съ закона отъ 29 септември 1912 г., и едноврѣменно да отбѣлжа и неговитѣ недостатѣци, които би трѣбвало да се прѣмахнатъ на второ четене.

Доброто, което създава този законопроектъ, е слѣдното. Създава се една комисия, която ще има да рѣшава въпроса за срока и за начина, по който ще се произвеждатъ търговетѣ, едно, и второ, тази сжщата комисия ще има да нарежда поемнитѣ условия, най-важното нѣщо въ единъ търгъ. Тази комисия по своя съставъ е такава, че повече отъ това да се желае на-да-ли може. Тя ще се състои отъ седемъ души, въ състава ще има прѣдставителъ и Министерството на войната, и това на финанситѣ, и онова на труда и на земледѣлието, прѣдставителъ отъ страна на търговската камара, отъ кметството и не помня още кои учрѣждения ще бждатъ прѣдставени въ тази комисия. Както виждате, само отъ изброяването на членоветѣ на тая комисия личи,

че г. министърът на финансите се е погрижил да тури такива хора въ комисията, които да представяват всякаква гаранция, че наистина единият търговец ще се произведе съобразно съдържанието в страната закони и съгледът към запазване интересите както на фиска, така и на търговците-предприемачи. Тази комисия, която ще има да нарежда въ какви срокове трябва да се произвеждат търговете и по кой начин, ще ни отърве от случаите, които се визираха въ финансовата комисия. Въ финансовата комисия ни се разправяха подобни случаи. Назначава се, да кажем, търговец за 20 февруарий; конкурентите си внасят на 19 нужния залог, приготвят си всички книжа, за да могат да вземат участие въ търга; на 20 се явяват въ установения часъ на търга, да кажем 2 ч. следъ обѣдъ, обаче отъ комисията въ Военното министерство имъ се заявява: „Търговецъ, какъвъ търговецъ? Той стана. — Че кога стана? — Прѣди два дена. — Ами вие давате обявление за 20 февруарий. Това обявление е за васъ, а ние още на 18 уредихме тая работа по доброволенъ начинъ“. — Занапрѣдъ това става невъзможно, защото трябва да имаме дълбоката вѣра въ тѣзи хора, които ще образуватъ комисията, която създава § 2 отъ чл. 8 на законопроекта. Имало е други случаи още по-скандалозни, споредъ онова, което се разправяше въ финансовата комисия. Назначава се търговецъ съ срокъ отъ три дена да се доставятъ, да кажемъ, пет-шест милиона килограма оризъ или 10 милиона килограма брашно. За три дена такова количество не може да се набави. Отъ тукъ се прави заключение въ комисията, че тѣ сж едни търгове устроени само за публиката, колкото да ѝ се замажатъ очите, а въ сжщностъ прѣдварително се съобщава на нѣкой, че следъ 20 дена ще има търговецъ съ срокъ два или три дена, та да гледа къмъ това време да си приготви тия милиони килограми оризъ или брашно, за да може да ги достави. Занапрѣдъ това нѣма да бѣде възможно, защото сроковете за търговете ще има да опрѣдѣли комисията и, слѣдователно, нѣма да бѣдемъ скандализирани съ подобни едни факти, за които се разправяше въ комисията — че се назначавали търгове за доставка на артикули отъ иностранство за два дена, когато е трѣбовало само четири дена тѣ да пактуватъ. Фактъ е, обаче, че следъ два дена тѣ сж били доставяни. Това показва, че още прѣди да се е произвелъ търговецъ, стоката е била поръчана на човѣкъ, на когото се е имало довѣрие въ така наречената комисия при Военното министерство. Поради всички тѣзи не малки нередовности и злоупотреби, г. министърътъ на финансите си е далъ голѣмъ трудъ да нареди най-послѣ такава една комисия, при която подобни нѣща, и споредъ моето разбиране, занапрѣдъ не ще могатъ да ставатъ. Занапрѣдъ всичко ще зависи вече не отъ закона, а отъ самите хора. Въ края на крайщата, каквито и свършени закони да имаме, нѣмаме ли хора порядъчни, които добросъвестно да прилагатъ тѣзи закони, всичко е безполечно. Това е първата поправка, която прави г. министърътъ на финансите къмъ закона отъ 29 септември 1912 г. и на която азъ не мога дори да не ржкоплѣскамъ.

Второто сжщественно измѣнение на закона отъ 29 септември 1912 г. въ моите очи е слѣдното. Г. министърътъ въ законопроекта си казва, че членовете на тази комисия, за която ви говорихъ прѣди малко, ще отговарятъ за всѣка нередовностъ и по граждански, и по уголовенъ начинъ. Въ тоя случай азъ имамъ да направя само една бѣлѣжка. Споредъ мене, углавната отговорностъ на членовете на комисията е илюзорна, ако не се прѣдвиди въ самия законъ въ що се състои тази отговорностъ. Ако г. министърътъ на финансите прѣдполага, че членовете на комисията

ще отговарятъ споредъ съответните наредби на общия наказателенъ законъ, мисля, че той се мами. Защото като членове на тази комисия, както виждате, ще бѣдатъ не само чиновници, но и частни лица. Чиновниците ще отговарятъ, да кажемъ, по чл. 431, струва ми се, отъ наказателния законъ, членъ, който нарежда: чиновникъ, който пропусне да изпълни служебните си обязанности съ цѣль да набави на себе си, лично, или другиму имотна облага, наказва се така и така... За чиновниците, слѣдователно, ще се намѣри отговорностъ, но за частните лица, да кажемъ за членовете на търговската камара, които особено вдигатъ гюрултия около тоя въпросъ, въ случай на недобросъвестностъ, въ случай на неизпълнение на своите обязанности, ще трѣбва да се прѣдвиди една отговорностъ. Ако ли тя нѣкъдѣ въ наказателния законъ е прѣдвидена, добръ ще бѣде да ни бѣде посочена отъ г. министра на финансите. Защото, споредъ моето разбиране, такава отговорностъ тамъ нѣма, а въ законопроекта не се прѣдвижда и, слѣдователно, тази отговорностъ въ законопроекта, за която се говори, е илюзорна, е книжна.

Други едни добри измѣнения има въ законопроекта. Тѣ сж слѣдните: че тържниятъ книжа ще бѣдатъ достойни на всички, които се интересуватъ отъ търговете. Въ комисията ни се говори, че тържниятъ книжа сж „Светая светихъ“ за болшинството отъ предприемачите, и само за нѣкой отъ тѣхъ, за привилегированите такива, сж едно достойние, съ което тѣ могатъ да се запознаятъ, когато желаятъ. У автора на законопроекта личи тенденцията да направи щото тържниятъ книжа да могатъ да се прѣглеждатъ отъ всички конкуренти — личи, но тя злѣ е изказана. Защо? Въ буква б къмъ § 2 на законопроекта се казва, че тържниятъ книжа ще се намиратъ въ мѣстното окръжно финансово управление, дѣто ще се държатъ на разположение на всички интересувани се; и тѣй, съ книжата по тия търгове, които ще се произвеждатъ въ финансовото управление, наддавачите ще могатъ да се запознаятъ, ще могатъ да ги изучатъ, когато щатъ. Но не се постига това, което се гони въ комисията — щото и съ тържниятъ книжа, които се намиратъ въ Министерството на войната, хората да могатъ обстойно да се запознаятъ. И зарадъ туй би трѣбовало да се направи една такава поправка въ буква е на сжщия параграфъ, дѣто е казано: „Дѣлопроизводството на комисията се съсредоточава въ Министерството на войната“, да се добави фразата, която сжществува въ буква б: „И тия книжа сж на разположение на конкурентите, винаги, когато поискатъ“. По тоя начинъ ще има възможностъ да се упражнява единъ ефикасенъ контролъ отъ нашите търговци, и тѣзи отъ тѣхъ, които ще искатъ да взематъ участие въ търговете, чрезъ конкуренция и намаляние цѣните, ще доставятъ добра и евтина стока за нуждите на армията ни.

Трета една добра работа, която се прѣдвижда въ тоя законопроектъ, е слѣдующата — че на комисията се дава право, въ случаи, въ които тя ще намѣри това за нужно, да изслушва заключението на вѣщи лица, експерти.

Четвърта една пакъ добра работа, която законопроекта има, е, че приемането на материалитѣ, които ще се доставятъ за нуждите на държавата, за армията, ще става винаги отъ една тричленна комисия. Въ сжщностъ, то е досега би трѣбовало да става, но не ставаше, защото законътъ отъ 29 септември 1912 г. не се изпълняваше добръ. Сега г. министърътъ на финансите съ този законопроектъ казва: приемането нѣма да става отъ Ивана и Драгана, угоди на министра хора, а ще става отъ извѣстни само хора, назначени по силата на самия законъ и тѣзи хора ще има да провѣрватъ, доколко

доставенитѣ материяли отговарятъ на тържнитѣ книжа.

Както виждате, г. г. народни прѣдставители, азъ ви набѣлѣзахъ нѣкои реформи, така да се изразя, които прави г. министърътъ на финанситѣ сега, като ни прѣдлага измѣненieto на закона отъ 29 септември 1912 г. Обаче, наредъ съ тѣзи негови до-стоинства и онѣзи недостатѣци, които вече посочи-хъ, има и други едни недостатѣци, върху които азъ считамъ за нужно да привлѣка вѣнето про-свѣтено внимание.

На първо мѣсто и тукъ, въ законопроекта, пакъ се забѣлѣзва една лоша тенденция — да се откло-няваме отъ закона за общественитѣ прѣдприятия и отъ закона за отчетността по бюджета, дори тамъ, и въ тия случаи, дѣто това не е нужно. Така напр., чета въ този законопроектъ слѣдната наредба — че на комисията се прѣдоставя правото да опрѣдѣля раз-мѣра на залога. Това право на комисията да опрѣ-дѣля размѣра на залога може да се свърши и съ едно такова нейно постановление, да не се иска ни-какъвъ залогъ. Тая наредба е противна на закона за общественитѣ прѣдприятия. Азъ не мога да си обясня, защо на комисията трѣбва да се прѣдостави това право, което често пѣти ще я туря въ неловко положение. Законътъ за общественитѣ прѣдприятия, ако не се лѣжа, прѣдвизжда да се взема като за-логъ 5% отъ приблизителната сума на търга. Сж-щото може да се остави и тукъ. Немѣ отъ това, че трѣбва да се достави нѣщо отъ интендантъ за ин-тенданство, нѣма нужда отъ залогъ или има нужда отъ такъвъ, какъвто скимне на комисията да иска? Нѣма защо комисията да произволични; тя ще трѣбва да изпълни закона за общественитѣ прѣд-приятия.

М. Гайдовъ: Тѣй трѣбва да се разбира.

А. Малиновъ: Г. Гайдовъ, не тѣй се разбира! Азъ четохъ внимателно законопроекта; той изрично казва — прочетете законопроекта — че ще се при-способи законътъ за общественитѣ прѣдприятия само въ тѣзи случаи, за които не е направено из-ключение; а законопроектъ прави изключение за залога. Азъ ви казвамъ, че това изключение нѣма резони да се прави.

Ако щете, има другъ единъ въпросъ, по който нека се обяснимъ тукъ, не ние съ васъ (Сочи бол-шинство), а ние всички съ г. министра на финан-ситѣ. Нека по тоя въпросъ той ни даде обяснения, които да бѣдатъ мѣродавни при тълкуването на за-кона. Той е въпросътъ за така нареченитѣ търгове-по доброволно съгласие. Наистина, като се чете за-конопроектътъ на г. министра на финанситѣ, личи, че търговетъ по доброволно съгласие ще ставатъ съгласно прѣписанията на закона за общественитѣ прѣдприятия. Може така да се тълкува, но може и инакъ да се тълкува. Азъ не желая да соча случаи, дѣто се е тълкувало, че що се касае до търговетъ по доброволно съгласие, тѣ не трѣбва да ставатъ по общия начинъ, а по нѣкакъвъ си специаленъ начинъ, тѣй както се върши отъ учрѣжденията, които визи-рамъ. Трѣбва да се каже, трѣбва да се заяви отъ тази трибуна, че търговетъ по доброволно съгласие ще се вършатъ при условия, при които се допу-счатъ отъ закона за общественитѣ прѣдприятия, и тогава ще бѣдемъ начисто. Нѣмаше да направя тая бѣлѣжка, ако не бѣха ме прѣсѣчили по другия въпросъ за залога, който повдигнахъ.

Има едно изключение въ законопроекта, което обезсилва добритѣ му страни. Ние видѣхме, че най-доброто нѣщо въ законопроекта е тази 7 или 8-членна комисия, въ която най-интересованитѣ въ търго-ветъ министерства иматъ свои прѣдставители. Въ сжщата тази комисия ще влиза дори единъ магн-

стратъ. Обаче въ точка и на законопроекта се казва слѣдующето: (Чете) „При покупкитѣ на артиле-рийски материяли (орѣждя, картечници, пушки, бойни припаси къмъ тѣхъ и др. подобни) работата на комисията прѣдвидена въ букви а и б се из-вършва отъ артилерийския технически комитетъ, постановленията на който се одобряватъ прѣдвари-телно отъ Министерския съвѣтъ“. Азъ не мога да разбера защо при покупката на артилерийски ма-терияли да не взема участие сжщата комисия, която ще взема участие при покупката на всички други нужни материяли за армията: хлѣбъ, овѣсъ, фурии, палатки, инженерни инструменти, всичко, а е напра-вено изключение само за артилерийскитѣ мате-риали. Споредъ мене, и тукъ трѣбва да остане се старата комисия. Азъ разбирамъ, че артилерий-скитѣ технически комитетъ има правото да рѣши, че трѣбва да се достави този, а не други видъ арти-лерийски материяли, такъва бойни припаси, а не други; тамъ, въ тая областъ, неговото право нѣма да оспорвамъ, защото тия въпроси сж отъ компетен-цията на техници, на специалистъ, които ще кажатъ, че такъва и такъва материяли трѣбва да се купятъ за напата артилерия. Но защо артилерийскитѣ коми-тетъ да върши самата покупка, търга? Защо да се прави това изключение? Би могло да се прѣдположи едно — че комисия отъ 7 души може да бѣде енди-скретна, може да издаде тайната. Аргументътъ е несъстоятеленъ, защото отъ законопроекта личи, че къмъ техническия артилерийски комитетъ ще се до-бавятъ двама, ако не се лѣжа, чиновници отъ Ми-нистерството на финанситѣ и ако чиновникитѣ отъ Министерството на финанситѣ могатъ да пазятъ се-крета, мисля, че и единъ висшъ магистратъ ще знае да го пазятъ. Защо да го не пазятъ единъ прѣдстави-тель на търговската камара, или единъ чиновникъ отъ Министерството на търговията, промишлеността и труда? Това изключение, което се прави по буква и, пакъ се прави по силата на онѣзи причини, които азъ посочихъ като причини, които внасятъ хаосъ въ нашето законодателство: то е заето отъ нѣкѣждъ. Споредъ мене, не само тази буква и не трѣбва да сжществува въ този законопроектъ, а изобщо този начинъ на купуване артилерийски мате-риали, по който най-големъ приказки се при-казватъ, не трѣбва да сжществува. И това ще бѣде добро и за обществото, и за министра, и за самата армия. Всички военни ще бѣдатъ из-бавени отъ онѣзи нареkania и онѣзи подозрѣния, които ние всички сме майстори да правимъ. Азъ мисля, че законопроектъ би могълъ да се поправи въ това отношение.

(Прѣдседателското мѣсто заема подпрѣседате-лътъ г. Г. Згуревъ)

Намирамъ и другъ единъ недостатѣкъ. Азъ, като чета този законопроектъ, питамъ се: защо той е ну-женъ? Ако тѣзи наредби би сжществуваели въ за-кона отъ 29 септември 1912 г. би било добро. Но сега, слѣдъ като сме изразходвали първитѣ 50.000.000 л., които отпуснахме, вторитѣ 50.000.000 л. и третитѣ 50.000.000 л., по поводъ на които милиони азъ повдигнахъ тия въпроси тукъ, отъ трибуната, които сега разискваме, като въпроси вече зачекнати отъ единъ законопроектъ, защо ни е той? Азъ мисля, че този законопроектъ е закъснѣлъ, че всичкитѣ 150.000.000 л. сж изразходвани, но ако не сж израз-ходвани, то законопроектътъ, който утрѣ може да стане законъ, нѣма да има никакво значение, за-щото не виждамъ да има обратна сила, това не се казва въ него. А, ако този законопроектъ ще има сила зананрѣдъ, въ такъвъ случай не трѣбва да го пазоваваме законопроектъ за измѣнение на за-кона отъ 29 септември 1912 г., а повѣ законъ — по кой начинъ ще се изразходватъ всички онѣзи кре-дити, които не ще бѣдатъ малко зананрѣдъ. Ако ли

пъкът г. министърът друго-яче разбира въпроса, той ще има добрината да ни осветли и по тоя посъденъ въпросъ, който разискваме.

Най-послѣ не искамъ да си откажа удоволствието да отбѣлѣжа и слѣдующето нѣщо — на него вече не настоявамъ. Законопроектътъ казва: въ извѣстни извънредни случаи седмочленната комисиия нѣма да функционира; ще функционира една специална тричленна комисиия. Азъ бихъ се запиталъ: какви сѣ тѣзи извънредни случаи? Защото на думитѣ „извънредни случаи“ може да се даде такова широко тълкувание, щото седмочленната комисиия никога да не функционира. Но за мене има една гаранция въ законопроекта, която ме кара да не настоявамъ на тая поправка. Тя е слѣдната — че извънреднитѣ случаи ще ги опрѣдѣли Министерскитѣ събѣтъ, правителството, а най-послѣ намъ се налага все-таки да имаме довѣрие къмъ българското правителство, не къмъ настоящето, а въобще къмъ българскитѣ правителства, че тѣ ще бѣдатъ въ състояние да опрѣдѣлятъ онѣзи извънредни случаи, когато тѣзи голѣми комисиии, вмѣсто да оправятъ вѣжди, ще могатъ да извадятъ очи. Може, прочее, да имаме комисиии и съ по-малкѣ състави.

Тѣзи сѣ бѣлѣжкитѣ по законопроекта, които сътохъ за нужно да направя. Ще ходатайствувамъ, щото и г. министърътъ на финанситѣ, и г. г. народнитѣ прѣдставители, ако ги намиратъ за умѣстни, утрѣшниятъ день въ комисията да ги взематъ подъ внимание, и тѣй поправенъ, както посочихъ, законопроектътъ, мисля, че ще бѣде една сериозна крачка напредъ къмъ спирането на ония злоупотребления, за които се приказва много. Не азъ приказвамъ само, а и вие болшинството отъ комисията приказвахте за ония огромни злоупотребления, които ставатъ съ тия извънредни милионни кредити, които сме вотирали и които още много ще вотираме.

Мисля, че не ще бѣде излишно да направя още една бѣлѣжка. Тя е дребнава, но азъ държа на нея. Казва се, да се плаща на членоветѣ на тая комисиия, която прѣдизвика законопроектътъ — нищо нѣмамъ противъ това, добъръ е да се плаща, но да се плаща на всички. Защо на частнитѣ лица ще се плаща, а на чиновницитѣ не? Азъ, напр., бихъ настоявалъ да се плаща и на магистрата, да не го блѣскаме само: по избори — той, по всевъзможни реквизиции — той, по всевъзможни анкети — той, сега го турихме и въ тѣжнитѣ комисиии. Това е извънслужебна работа, най-послѣ трудътъ му трѣбва да се възнагради и тогава той по-охотно ще изпълнява своята длъжностъ. Това е, което имахъ да кажа по законопроекта и, както казахъ и по-рано, ще го вотирамъ при условие да се приематъ тия поправки, които прѣдлагамъ.

Прѣдседателствующъ Г. Згуревъ: Има думата г. министърътъ на финанситѣ.

Министъръ Т. Теодоровъ: Г. г. народни прѣдставители! Дълженъ съмъ да дамъ нѣкои обяснения по поводъ бѣлѣжкитѣ, които се направиха отъ народния прѣдставител г. Малиновъ. Общитѣ разсуждения, които той направя въ началото на рѣчьта си — за нестабилността на нашето законодателство, сж доста прави, само че не се прилагатъ къмъ настоящия законопроектъ. Вѣрно е, че ние изобщо недостатъчно проучваме законитѣ, когато ги съставяваме, вѣрно е, че недостатъчно проучваме измѣненята, които въвеждаме въ законитѣ и вѣлѣдствие на това у насъ твърдѣ често има една колебливостъ, една неопрѣдѣленостъ, непослѣдователностъ, непостоянство и всичко, можете да прибавите, въ нашето законодателство. Това е единъ недостатъкъ, върху който бихме могли да говоримъ съ часове, който се обяснява съ много причини. Но сега не му е врѣмето да

обясняваме всичко това, защото тая бѣлѣжка не се отнася къмъ тоя законопроектъ. Този законопроектъ, г. г. народни прѣдставители, който сега се внася, прави извѣстни измѣненія въ закона отъ 29 септемврий 1912 г., и на пръвъ погледъ се показва странно какъ така въ нѣколко мѣсеца отгорѣ да се правятъ измѣненія въ закона? Но вие знаете, че самъ г. Малиновъ бѣше, който прѣвъ се изказа тукъ въ нашата срѣда при гласуването на послѣдния кредитъ за 50.000.000 л., че е нужно вече да се измѣни законътъ отъ 29 септемврий 1912 г., като казваше така: „На врѣмето си, когато е създаденъ, може-би да е билъ добъръ и да е отговарялъ на условията на тогавашното врѣме, но сега вече тия условия се измѣниха. Войната е вече къмъ своя край. Начинътъ на извършване доставкитѣ може вече да не измѣни съществено, отколкото бѣше по-напредъ. Търговетъ, които трѣбваше да бѣдатъ много бързи, на мѣстото и веднага, и които бѣха извършвани отъ интенданта, при участие на финансовъ чиновникъ, или по общитѣ правила за търгове по доброволно съгласие, сега вече не изискватъ такава бързина“ и т. н. Той самъ оправда въ тогавашната си рѣчь нуждата отъ измѣнение на закона, не защото законътъ билъ лошъ или лошо съставенъ на врѣмето си, а защото обстоятелствата сж се измѣнили. Законитѣ, слѣдователно, сж добри или лоши, ако отговарятъ на условията и врѣмето, за което дѣйствуватъ. Единъ законъ може да е билъ добъръ за 1912 г., въ началото на войната, въ врѣме на войната, въ разгара ѝ, и послѣ, вече въ края на войната да е единъ лошъ законъ, а пъкъ прѣдлаганитѣ измѣненія за сегашно врѣме да сж твърдѣ добри и твърдѣ умѣстни. Тѣй че, самото това обстоятелство, че обстоятелствата сж се измѣнили, признато отъ самия г. Малиновъ, ме освобождава отъ нуждата да доказвамъ, че не е лошотията на онзи законъ отъ 29 септемврий, която прѣдизвика тѣзи измѣненія, а това сж измѣнивниятъ се обстоятелства. И азъ веднага, още тогава, подиръ рѣчьта на г. Малинова, вземахъ думата да ви кажа, че признавамъ, какво обстоятелствата сж измѣнени до извѣстна степенъ, че има нужда да се измѣнятъ сега извѣстни разпорѣждания на закона и обѣпахъ още при второто четене на онзи законопроектъ да го направя. Въ комисията ние се съвѣщавахме върху онова, което трѣбва да се измѣни. Нѣкои лица, които г. Малиновъ прѣдлагаше, не се приеха, а други, които той и други прѣдложиха, се приеха. Отъ съвѣщанията въ комисията обаче излизе, че ще бѣде по-добъръ вмѣсто да внасяме още тогава тия измѣненія, недостатъчно обмислени и узрѣли, да оставимъ Финансовото министерство да ги изработи по-внимателно и по-обстоятелствено и да внесе единъ самостоятеленъ законопроектъ, което и правя азъ сега.

Второто нѣщо, което има да прибавя въ свръзка съ този въпросъ е, че законопроектътъ, който прѣдставямъ, е пакъ врѣмененъ, той не е добъръ, за да бѣде постояненъ, той не се назначава, за да отмѣни разпорѣжданията на нашия законъ за общественитѣ прѣдприятия, или на нашия законъ за отчетността по бюджета. Не. За по-нататъкъ, слѣдъ сключването на мира, и този законъ ще бѣде единъ лошъ законъ, но той е законъ, въ сегашното врѣме, за изразходването на послѣднитѣ — пока се надѣваме, че ще бѣдатъ послѣдни — 50.000.000 л., които вие гласувахте за войната. Онѣзи, първитѣ и вторитѣ 50.000.000 л., които се изразходоуха, споредъ онзи законъ; и онѣзи послѣднитѣ 50 милиона, колкото сж ангажирани по стария законъ, сж ангажирани, колкото останатъ, обаче, да се ангажиратъ отъ остатѣтъ, за тѣхъ ще се прилага този законъ. Г. Малиновъ спомена, че въ законопроекта не се казва, дали той ще има обратна сила, или не. Отъ самото му съдържание и заглавие е ясно, че той ще има обратна сила въ тоя смисълъ, че ще се прилага къмъ всички онѣзи

доставки, за които още не е произведен търг и т. н. Отъ дѣня на обнародването му, той ще бѣде въ сила за всѣка пара, сантимъ или левъ, който ще се харчи отъ тѣзи 50.000.000 л. — но само за тѣхъ. Ако имаме случай, въ сѣщото врѣме, да вършимъ доставки за купуване на локомотиви или вагони, или нѣщо друго отъ други кредити, ще се ръководимъ отъ общия законъ. Това е законъ за врѣмето си и вие ще трѣбва да се произнесете, добъръ ли е за сега или не, а не да искате стабилностъ. Той нѣма стабилностъ, защото е свързанъ съ самата война, и щомъ като тя се свърши, ще прѣстане да дѣйствува и той; той е свързанъ още по-тѣсно само съ тѣзи 50.000.000 л.; изразходватъ ли се тѣ — нѣма законъ.

А. Малиновъ: За тия, които сега вотирахте ли с той?

Министъръ Т. Теодоровъ: Само за тѣхъ.

А. Малиновъ: Тогава трѣбва въ закона да се каже обязательно, че той има обратна сила.

Министъръ Т. Теодоровъ: Не, ето защо. Законътъ отъ 29 септември 1912 г. е създаденъ специално за първитѣ 50.000.000 л. Когато гласувахте вторитѣ 50.000.000 л., ние казахме, че изразходването ще стане по правилата на сѣщия законъ; сега като гласувахме третитѣ 50.000.000 л., ние пакъ казахме, че изразходването имъ ще стане по закона отъ 29 септември 1912 г., ...

А. Малиновъ: Азъ съмъ доволенъ, стига така да се разбира.

Министъръ Т. Теодоровъ: ... но сега измѣняме закона отъ 29 септември и, откогато тия измѣнения влѣзатъ въ сила, отъ него моментъ изразходването ще почне да става по новия измѣненъ законъ отъ 29 септември, въ редакция каквато сега се прѣдлага.

Това имахъ да кажа по общитѣ бѣлѣжки на г. Малинова. По сжщността на самитѣ измѣнения и г. Малиновъ посочи нѣколко добри черти. Азъ нѣма какво да настоявамъ върху това и нѣма, освѣнъ да му благодаря, за дѣто той признава, че законопроектътъ има добри черти. Той изказа надежда, че съ него ще се отстранятъ много злоупотрѣбления или нередовности, които досега сж констатирани на практика. Азъ казвамъ сжщото въ мотивитѣ. Той изказа една права и здрава мисль, която трѣбва да бѣде на всинца ни, че колкото и да измѣняме законитѣ, ако нѣмаме хора, или ако хората, които имаме, не бждатъ достатъчно добросвѣстни въ тѣхното изпълнение, нищо нѣма да се достигне. И това е право. Но сѣ пакъ този законъ прѣдвижда извѣстни нови гаранции, които опитътъ ни научи, че трѣбва да въведемъ, за да можемъ да намалимъ тия неправилности или нередовности. И тѣхъ ги има тукъ. Г. Малиновъ посочи нѣкои; азъ бихъ посочилъ още, но не искамъ да губя врѣмето на почитаемото Народно събрание. Достатъчно е да има нѣколко добри законоположения, достатъчно е, че комисията по Финансовото министерство се произнесе единодушно, че има нужда отъ измѣнения, за да се приеме на първо четене този законопроектъ. Двѣ подобрения да има въ него, и тѣ стигатъ. Ние сме сега при първото четене и азъ, и всички трѣбва да говоримъ и да обмисляме само онова, което е по прѣдмета. При първото четене, законопроектътъ трѣбва да се прѣцѣни изцѣло: добъръ ли е, или лошъ, умѣстенъ ли е, или неумѣстенъ, свърѣмененъ ли е, или не; въ принципъ си, въ основата си. Ако се намѣри, че е негоденъ, врѣденъ, несвърѣмененъ, ще го отхвърлимъ, да не се занимава никой съ него; ако се намѣри, че

има нѣщо добро, за туй добро той ще се прѣпрати тамъ, въ комисията. Но може да има нѣщо неумѣстно въ него. Ето, допуша се при първото четене да се посочатъ накрайко, въ общи черти, нѣкои недостатѣци, за да се обърне внимание на тѣхъ въ комисията. Г. Малиновъ посочи нѣколко такива. Той, напр., казва, че не може да одобри законоположението за залога. Това законоположение се състои въ слѣдующето, че новата комисия, която се създава по този законъ — и каквато сложна комисия отъ прѣдставители на толкова министерства, ние нѣмаме, освѣнъ когато произвеждаме търговетъ за постройка на желѣзници, една приблизително такава голѣма комисия — прѣдвижда се, че тази комисия ще има право да изработва поемнитѣ условия за всѣки единъ търгъ и при изработването на тѣзи поемни условия, ще може да се отклонява въ нѣкои точки отъ прѣдписанията на закона за общественитѣ прѣдприятия, изрично прѣвидени и то по отношение на сроковетъ и по отношение на залога. Г. Малиновъ казва, че комисията не би трѣбвало да има това право, защото тя ще впадне, може-би, въ произволъ, или пъкъ ще направи нѣща, които ще бждатъ опасни, напр., може свършено да намали залога или да го отмѣни. Азъ съмъ длъженъ да обясня на почитаемото Народно събрание, защо допускамъ въ закона туй отклонение на комисията. Залогътъ, безразлично, за каквито и да е прѣдприятия, е 5% отъ прѣдполагамата стойностъ. Когато се установи стойността на търга, трѣбва да се внесатъ 5%. Този залогъ ще се попълни, ако прѣдполагамиятъ първоначаленъ е билъ по-малъкъ. И при нормални условия, туй законоположение е много умно. Залогътъ трѣбва да бѣде fix — опрѣдѣленъ еднѣжъ завинаги, за да го знае всѣки. Но при нашитѣ условия, въ които се намираме, трѣбва да се допусне една извѣстна отстъпка. Има случай, дѣто търгътъ трѣбва да се направи безъ никакъвъ залогъ, защото, може да се каже, самиятъ търгъ става изеднѣжъ. Напр., имате една оферта отъ странство, за доставка на единъ извѣстенъ прѣдметъ, и ви съобщаватъ, че могатъ тутакси да го товарятъ. И хората казватъ: „Защо ви е залогъ; ние ви натоварваме стоката, и слѣдъ три дена тя е на параходитѣ, ще дойде въ Деде-Агачъ и ще си я получите. Какъвъ залогъ искате? Ще получите самата стока.“ Има и такива случаи, дѣйствително, дѣто прѣдметътъ се търси за много късъ срокъ, за много наскоро. Напр., имате случай да купите каменни вѣглища, които сж натоварени въ Малчестеръ — Англия — и върватъ по пътъ за Марсилия; вие ги купувате въ Гибралтаръ, защото ви трѣбва за Деде-Агачъ; вие узнавате за тѣхъ и, въ споразумѣние съ притежателя имъ, давате единъ или два шилинга повече, отколкото той ще добие, ако вѣглищата отидатъ въ Марсилия. Купувате ги и той, вмѣсто въ Марсилия, ги докарва въ Деде-Агачъ. Какъвъ залогъ ще искате и какъвъ ще може да го даде? Слѣдователно, не можете да изпълните прѣдписанието на закона, освѣнъ като дойде доставката на вѣглища въ Деде-Агачъ. Има такива случаи. Има пъкъ, наопаки, случаи, дѣто не ще бѣде достатъчно да вземете залогъ отъ доставчика 5% отъ стойността на доставката му. Защото, като не ви устои, като не донесе галетитѣ, захарята, хлѣба или сѣното на извѣстна дата, вие рискувате да оставите армията въ продължение на една недѣля безъ храна. Единъ коствачикъ като не изпълни наврѣме доставката си на 3.000.000 кгр. брашно, ще остави армията въ продължение на 7 дена гладна, защото слѣдующата доставка е за подиръ този срокъ. И 5% отъ цѣната на доставката, които ще му вземете, по никой начинъ не ви обезщетяватъ съ нищо, защото катастрофата, която ще послѣдва, не може да се изкупи отъ тѣзи 5%, защото е неизмѣрима. И когато имаме такава опасностъ, за осигуряване на доставката, че тя ще се

състои и че доставчикът нѣма да ни излъже — както имаме такъв случай: казва, елате, прѣдмета е въ Виена, ще го натоваря, готовъ е. Отидепъ — нѣма го; и слѣдъ това дойде ново заявление: тогава не можахъ, ама сега мога да го доставя. Ти бързашъ и като отидешъ и втори път пакъ го нѣма, а прѣдметътъ е такъвъ, че безъ него не можешъ. За такива случаи 5% сж малко — затуй даваме право на комисията, въ нѣкои случаи да не иска залогъ, или пъкъ съвършено да го отгъни, но въ други случаи — да го увеличи. Всичко ще зависи отъ добросъвестността на тая комисия. Ако тя бѣше обикновената комисия, която имаме въ нашия законъ, залогътъ трѣбва да се опрѣдѣли по закона, защото търгътъ се произвежда при нормални обстоятелства. И да не се достави прѣдметътъ България нѣма да пропадне; това не е война, прѣдметитѣ не се искатъ, не сж тъй бързи и тъй сждбоноси, както въ врѣме на войната. Тогава, разумѣва се, нѣма нужда да се прави отстъпка. Добръ е да се има едно постоянно правило. Но за нашитѣ случаи, опитътъ ни убѣди, че това право трѣбва да се даде на комисията. И понеже на тая комисия се даватъ по-много права, отколкото по обикновения законъ, затуй я правимъ съ много по-голяма лична гаранция на безпристрастие и безкористие, които тя ще прѣдставлява, та компенсираме работата. Значи, търговетъ ще станатъ малко повече административизирани, по-малко регламентирани, ще има по-голяма свобода на дѣйствието за комисията, но и по-голяма гаранция въ нейния съставъ — ето обяснението на тая работа.

Въ едно постановление на законопроекта е казано, че ако нѣкой отдѣленъ членъ на комисията не е изпълнилъ добросъвестно длъжността си, той подлежи на отговорностъ по уголовенъ и граждански редъ. Отговорността по граждански редъ е съвсѣмъ понятна. Ако комисията, или нѣкои нейни членове съ своитѣ дѣйствия биха станали причина да се нанесе каква да е загуба на съкровището, напр., прѣдпочетоха една доставка съ по-скъпа цѣна, вмѣсто друга съ по-евтина; тѣ ще плащатъ разницата — ще отговарятъ лично. Това е гражданска отговорностъ. Разумѣва се, това е, когато тѣ не могатъ да се оправдаятъ, че сж направили това по нѣкои дѣйствително оправдателни съображения. Но г. Малиновъ се пита не за гражданската отговорностъ — тя е ясна, казва той — но за уголовната, по кой законъ ще бѣде опрѣдѣлена тя? Чл. 431 отъ наказателния законъ, очевидно, се прилага за чиновницѣтѣ. Но лица, които се взематъ отъ общинскитѣ управления, които се взематъ въ качеството на експерти, или лица, които се взематъ отъ постояннитѣ комисии и т. н., които изобщо не сж чиновници — защото има такива — по кой законъ ще се наказватъ, питае той. Ще се наказватъ по сжщата тази 431 статия. Г. Малиновъ мислѣше погрѣшно, че въ закона нѣма наказание за нечиновницѣтѣ. Има. Защото, колкото и чл. 431 да казва, че чиновникътъ, който извърши това и това, се наказва, обаче въ началото на тази глава, дѣто се намира чл. 431, а именно въ чл. 418 ще намѣрите казано, какво се разбира подъ думата чиновникъ въ всички тѣзи параграфи, които говорятъ за чиновницѣтѣ. Тамъ, въ наказателния законъ, чиновникътъ е специално нѣщо, т. е. не е туй, което е въ закона за чиновницѣтѣ, дѣто ние знаемъ, кой е чиновникъ. Наказателниятъ законъ, когато говори за наказание на чиновници, не счита, че чиновникъ е само този, който е такъвъ споредъ закона за чиновницѣтѣ, ами опрѣдѣля така: (Чете) „Чиновникъ, въ смисълъ на настоящата глава, е всѣки, който съ заплатата или безплатно, постоянно или врѣменно, по назначение, изборъ или по пълномощие, подъ клетва или безъ клетва, е натоваренъ да върши държавна или общинска служба, както и оной, който е натоваренъ да върши дѣлата на учрѣждения или заводи, които

се нахождатъ подъ непосредственъ надзоръ и управление на държавата или на нѣкоя община“. Значи, тукъ подъ думата чиновникъ се разбира всѣки, който било че получава заплатата или не, врѣменно или окончателно, било назначенъ, било избранъ да върши нѣкаква държавна или общинска функция — той е сѣ чиновникъ. И понеже тия отъ чиновницѣтѣ, които ще бждатъ членове въ комисията, ще бждатъ избрани отъ общинскитѣ съвѣти или назначени, както щете, и тѣ подпадатъ подъ този членъ.

А. Малиновъ: И членовѣтѣ на търговскитѣ камари могатъ да влизатъ въ тия комисии.

Т. Теодоровъ: И тѣ влизатъ, защото законътъ казва: лице, което да върши дѣлата на учрѣждения или заводи — даже за обикновенитѣ заводи, за фабрики, които се нахождатъ подъ непосредствения надзоръ и управление на държавата или на нѣкоя община. А пъкъ търговскитѣ камари се намиратъ подъ надзора на държавата. Изобщо, азъ мисля, че за злоупотребления, които биха направили недобросъвестнитѣ членове на комисията при извършване на службата си, и да не сж чиновници, къмъ тѣхъ пакъ ще се прилага чл. 431. Ако направятъ нѣщо съ цѣль да взематъ подкупъ, или взематъ подкупъ, тогава, и за този случай, пакъ има друга специална статия. Билъ чиновникъ или другъ, вѣрно е едно, че щомъ е назначенъ да върши тая работа и злоупотребѣи, той ще се наказва. Така че въ това отношение, мисля, че нѣма никаква неясностъ въ закона. Ако искате да се каже изрично, че всѣки членове на комисията се наказватъ по чл. 431 отъ наказателния законъ, прѣкрасно, може и това да направимъ.

Г. Малиновъ направи забѣлжка и противъ втората алинея, за случая, когато се правятъ покупки на артилерийски материяли, като: орѣдия, картечници, бойни припаси къмъ тѣхъ, и други подобни. Защо, питае г. Малиновъ, въ тази буква и да се оставя на артилерийския комитетъ да извърши търга, вмѣсто тази комисия, която прѣдвизжда законътъ по общо правило и съ участие на двама чиновници отъ Финансовото министерство. Въ случая, търгътъ се върши отъ този артилерийски комитетъ, защото работата е, първо, тайна, много тайна, и второ, защото тя е отъ технически характеръ. Ние казваме, че комисията изработва поемнитѣ условия. Какъ ще назначите единъ сждия, единъ членъ на търговската камара, единъ членъ отъ Министерството на търговията, и ще имъ дадете да изработятъ поемнитѣ условия за доставка на картечници, или за доставка на взривни обуси или на топове, или пушки, когато тия хора, може-би, нѣматъ хаберъ отъ експлозивъ или отъ извѣстни негови свойства или качества? Очевидно е, че артилерийскиятъ комитетъ, който въ обиквено врѣме, при обикновенитѣ търгове отгънява обикновенитѣ комисии по тия двѣ съображения — тайната и специалността, и въ случая трѣбваше да я отгъни. Но, за да не оставимъ този артилерийски комитетъ и прѣзъ туй военно врѣме въ тия работи съвършено безъ око на външно лице, ние казахме, че може да се поставятъ единъ или двама граждански чиновници и тукъ. Сега турнахме двама; първоначално бѣхме на мнѣние да бѣде единъ, да има едно външно око, да има единъ заслужаващъ довѣрие човѣкъ, който ще бѣде дискретенъ, а не както случайно може да се избере отъ общината или отъ търговската камара, лице, което ще е извѣстно вече съ своята служебна дѣйностъ, съ своята дискретностъ и, може-би, съ своитѣ технически познания, и затова се напраща тамъ, за да участвува и то въ комисията. Повече не трѣбва да искамъ, г-да. Това е достатъчно, защото трѣбва да се знае, че главнитѣ покупки по този прѣдметъ сж извършени и че туй, което има да се върши още, е сравнително малко.

За подкомисниѣтѣ г. Малиновъ каза, че не настоява, но все-таки направи бѣлѣжката си. Подкомисниѣтѣ се назначаватѣ, г-да, отъ самата комисија въ онѣзи случаи, въ които тя намѣрва, че не може да дѣйствува сама и не трѣбва да дѣйствува сама. Тия случаи до възможностъ сѣ конкретизирани. Казано е „въ извънредни случаи“, когато прѣдметитѣ по своето мѣстопроизхождение трѣбва да се купятъ на мѣстото, дѣто, слѣдователно, цѣлата комисија не може да отиде — прѣдставлява неудобство да се запхатъ цѣлата комисија да отиде тамъ — и сѣ одобренieto на Министерския съвѣтъ, защото такива случаи се прѣдставятъ, може да се делегиратъ само двама или трима да извършатъ това нѣщо. И да ви кажа, ние всѣки денъ имаме такива случаи. Искате да доставите оризъ 1 или 2 л. по-евтино 100-тѣ кг., обаче хората ви казватъ: „Ще го доставимъ, ама на мѣстото да го прѣгледате“. Ако искате да купите отъ мене, ще отидете въ Ротердамъ да го прѣгледате, да-ли е добъръ, ще ми дадете чекъ и тогачъ ще ви го дамъ. Имаше такъвъ случай и сѣ сѣно. Вземаме сѣно отъ странство и хората казватъ: „Ще ви го дадемъ, но искаме да дойдете тукъ да го видите, а не да го гледате въ Деде-Агачъ, какѣто може-би, ще го бракувате“. Какво ще правите? Комисијата не може да отиде сама, ще делегира двама или трима за извършване покупката или за приемането ѝ. Това ще бѣде повече, азъ мисля, да не кажа изключително, въ случаитѣ, когато ще се извършватъ доставки не чрѣзъ търгъ, а по доброволно съгласие. Въ такива случаи именно, комисијата не може да назначава подкомисии. Но, за да не ограничаваме съвѣтътъ случаетѣ, понеже, може-би, да се случи нѣкакъ търгътъ да стане на самото мѣсто, казваме, че по усмотрѣнието на комисијата, когато тя намѣри за добръ, може да се назначаватъ подкомисии, но сѣ разрѣшението вече не само на г. министра на войната, а и на Министерския съвѣтъ, като се направи за това нѣщо мотивирано прѣдложение. Отъ тамъ нѣма да бѣде опасността. Азъ мисля по този начинъ нѣма да ставатъ най-големитѣ злоупотрѣбления, защото тия случаи ще бѣдатъ твърдѣ малко; тѣ ще сѣ извънредни случаи.

Другитѣ бѣлѣжки на г. Малинова — струва ми се, че той не държеше на тѣхъ, а бѣха казани само така — се отнасяха за дѣлопроизводството на комисијата, което ще се върши въ Военното министерство, а именно и то да бѣде достъпно за наддавачитѣ, както ще бѣдатъ достъпни и всички книжа по търговетѣ, които занаятѣтѣ ще бѣдатъ въ финансовото отдѣление, а не въ Военното министерство. Това е казано въ буква е. Не намирамъ за пужно да се направи достъпно за наддавачитѣ и дѣлопроизводството на Военното министерство, защото подъ дѣлопроизводството по търговетѣ се разбира не поемнитѣ условия, образцѣтѣ и пр. нѣща, които могатъ да интересуватъ наддавачитѣ, ами просто държането на смѣтка, какво се купува, какво се продава, за колко се е купило и за колко се е продало. Туй сѣ работи, които интересуватъ военната администрация и не могатъ по никой начинъ да интересуватъ прѣдприемача; даже въ извѣстни случаи не трѣбва да му се дава да знае какво се е купило и поръчало. Той ще знае само туй, за което иска да дойде да се яви като наддавачъ и за което ще се отнесе до финансовото отдѣление. И, г-да, това нѣщо не може да стане, защото, ако би се позволило на прѣдприемачитѣ да отиватъ въ Военното министерство, пакъ ще захванатъ да се оплакватъ, както се оплакватъ и въ комисијата, че ходили въ Военното министерство, приемалъ ги адютантѣтѣ и имъ отказвалъ, не могли да намѣрятъ чиновницѣтѣ или да влѣзатъ въ канцеларията, не ги пуцали никѣдѣ. Тогача всѣки ще може да каже: „Азъ искахъ да гледамъ дѣлопроизводството, но не ме пуснаха“ — и асѣ нѣма тамъ

работа, защо ще го пуснатъ. Тя за да се прѣкъснатъ тия оплаквания, ние прѣнасяме цѣлото дѣлопроизводство по отдѣлни търгове въ финансовото управление, а тѣхъ административното дѣлопроизводство, което се касае да се държи смѣтка за направенитѣ поръчки, за направенитѣ доставки, за сроковетѣ и т. н., то ще си остане въ Военното министерство, и то не може да интересува прѣдприемачитѣ.

Тия сѣ бѣлѣжкитѣ, които г. Малиновъ направи по законопроекта и на които азъ счетохъ за дългъ да отговоря веднага, за да нѣма нужда още и други да се спиратъ по тѣхъ. Азъ приемамъ, г. г. народни прѣдставители, че въ законопроекта може да има нѣкои нѣща, които ще трѣбва въ комисијата да се поправятъ. Очевидно е, че този законопроектъ не може да дава право на нѣкаква амбиция или да се свръзва съ достоинството на министерството. Той е единъ законопроектъ, който се прави съ изключителното намѣрение да се опорочатъ търговетѣ, да се опорочатъ доставкитѣ, да се прѣкратятъ, доколкото е възможно, злоупотрѣбленията и нередноститѣ и да се прѣбустановятъ слуховѣтъ; които охотно се разпространяватъ, и обикновено въ прѣувеличенъ размѣръ — отъ една край на града като трѣгнатъ въ формата на игла, стигатъ въ другия край на града въ формата на чирасло — и да се не компрометира безъ основание, отъ друга страна, военното вѣдомство, въ което ставатъ тия търгове, или въ нѣкои случаи и отдѣлни лица. Понеже всички сме проникнати отъ това намѣрение, азъ мисля, че при първото четене не би трѣбвало да се спираме върху подробноститѣ или недостатѣцитѣ редакционни, или други, които могатъ да се намѣрятъ. Да пратимъ законопроекта въ комисијата, за да може тя още утрѣ въ 10 ч., за когато е свикана, да се занимае съ подробноститѣ на текста и да го направимъ по-скоро законъ, прѣди да сме ангажирани всичкитѣ пари отъ 50-милионния кредитъ, за да може той да принесе своеврѣменно полза. Г. Малиновъ каза, че сме закъснѣли съ тоя законопроектъ. И азъ признавамъ, че сме закъснѣли, но да не правимъ да закъснѣемъ сега още повече. Азъ считамъ, че той е закъснѣлъ отъ онова врѣме, когато се заговори за нуждата отъ тѣзи промѣни досега. Но ние работихме твърдѣ усърдно, трѣбваше двѣ вѣдомства да се съгласятъ, финансовото съ военното, трѣбваше да се прѣгледа законопроектѣтѣ и отъ едната гледна точка и отъ другата гледна точка, и отъ двѣтѣ вѣдомства. Както виждате, тоя законопроектъ не е отъ 2—3 реда, а е единъ доста обстоенъ законопроектъ, който искаше повече трудъ. Ако досега сме изгубили врѣме, ние сме го изгубили сѣ полза; да не губимъ сега излишно врѣме безъ полза.

Заявявамъ, че съмъ готовъ да приема всички бѣлѣжки, всички поправки, които биха се намѣрили за умѣстни отъ комисијата при моето участие и при участието на г. военния министъръ, дѣто още утрѣ въ 10 ч., за когато има покана, се туряме на разположението ви. А сега моля да се приеме законопроектѣтъ по принципъ, защото всички сме съгласни, че отъ него има нужда и че той туря лѣкъ на нѣкои поне отъ равнитѣ, които сме констатирани, ако не на всички.

Прѣдседателствующъ Г. Згуревъ: Има думата казанѣтъшкиятъ народенъ прѣдставителъ г. Слави Славовъ.

С. Славовъ: Г. г. народни прѣдставители! Обикновено, когато азъ вземамъ думата, не говоря много. Вземамъ актъ отъ бѣлѣжката на г. министра на финанситѣ и ще бѣда кратъкъ въ бѣлѣжкитѣ си. Нѣма да злоупотрѣбявамъ съ врѣмето на Народното събрание. Азъ имамъ случай надълго да говоря въ фи-

нансовата комисия. Да повтарямъ тия работи, сѣтамъ за излишно. Едно ме радва, че г. финансовиятъ министъръ и респективно военниятъ министъръ сж взели актъ отъ изказаното въ финансовата комисия и внасятъ този добъръ законопроектъ. Трѣбва да сж жалваме, наистина, че опитътъ ни учи късно, въ прѣки волята на Министерството на войната и на народното прѣдставителство. Трѣбваше обстоятелствата да дойдатъ да ни подсѣятъ да се занимаемъ съ този въпросъ. Разбира се, тукъ не е имало никаква зла умисль. Първиятъ законопроектъ бѣше набързо създаденъ, поради изключителното положение, въ което изднѣжъ се намѣрихме, и вслѣдствие на това не можеше да се създаде единъ такъвъ законъ, който да не даде възможностъ на недобросѣвѣстни хора да злоупотрѣбаватъ въ тия врѣмена. Но както и да е, този законъ не е прѣдметъ на разглеждане днесъ. Министерскиятъ съвѣтъ си е изпълнилъ длѣга; докогато ми е извѣстно, той е взелъ актъ отъ казаното и е назначилъ една комисия, която да събере оплакванията, ако има такива, и послѣ да направи нужното, споредъ законитѣ въ страната — да тегли подъ отговорностъ провинилитѣ се.

Както казахъ, азъ нѣма да се спирамъ много върху прѣдложения сега законопроектъ. Г. Малиновъ бѣше доста изчерпателенъ. Г. министърътъ на финанситѣ отговори и даде нужнитѣ обяснения по въпроситѣ, които г. Малиновъ повдигна. Азъ ще говоря само върху три точки, които ще моля финансовата комисия да има прѣдъ видъ, когато ще разглежда и приема този законопроектъ.

Кои сж елементитѣ за правилното произвеждане на единъ търгъ, кои сж елементитѣ за изпълнението на единъ търгъ, безъ да станатъ нѣкакви злоупотрѣбления? Първиятъ елементъ, г. г. народни прѣдставители, състои главно въ моралния съставъ на комисията. Такъвъ, какъвто той сега е нареденъ, азъ виждамъ въ него достатъчна гаранция, за да не мислимъ, че той може да попадне въ неволни грѣшки.

Второ, при доброволното съгласие, кое играе роля? Тамъ играятъ роля експертизитѣ, г. г. народни прѣдставители. И единъ най-добросѣвѣстенъ съставъ на трѣжната комисия ще гледа да съблюдава закона, що се отнася до офертитѣ, но когато ще дойде работата да се произнесе при доброволното съгласие върху прѣдставенитѣ проби отъ разнитѣ артикули, позволете ми, г. г. народни прѣдставители, да мисля, че и при най-голѣмото желание на комисията, съставена отъ морални лица, да бѣде справедлива, въ дадения случай, може да попадне въ грѣшка, защото тя не може да бѣде компетентна по всички артикули. Ето какъ азъ виждамъ слаба страна въ нашия законъ за търговетѣ и на тая слаба страна трѣбва да обърнемъ особено внимание, като посочимъ и състава на експертизата. Макаръ че тя играе роля само на свѣщателенъ гласъ, значението ѝ е много голѣмо. Когато се касае работата, напр., за доставката на 1 милионъ килограма отъ извѣстенъ артикулъ, експертизата може да ви посочи по-добро качество и сжщеврѣменно 50 ст. по-евтино; това би хвърлило една разлика отъ 500 хиляди лева, което прави впечатление. Или, напр., може да се прѣдстави такъвъ случай. Този, който е далъ пробата на извѣстенъ артикулъ, неглижира; ако врѣмето е топло, той би трѣбвало да направи нужното, за да се запази пробата. Въ момента, когато комисията се произнася, неговата проба е отъ сжщото качество, но послѣ, подъ атмосферното влияние, тя се разваля. Комисията се произнася, че пробата е добра, а въ сжщностъ ще видите, че друго качество се доставя. Слѣдователно, трѣбва въ законопроекта да се прѣдвиди съставътъ на комисията, въ който да влиза и експертизата, която, както казахъ, играе голѣма роля. Най-добриятъ начинъ за това е, да се иска отъ тър-

говската камара списъкъ на извѣстни хора — експерти по всички артикули, и комисията да тегли жрѣбие. Прѣдприемачитѣ трѣбва да не знаятъ кои сж членовѣтѣ на експертизата. Истина е, че тѣ вдигатъ гюрултня, ама много пѣти вдигатъ гюрултня, когато по единъ или другъ начинъ не сж могли да спечелятъ. Тогава тѣ се клеветятъ единъ други. Та комисията трѣбва да има списъкъ отъ търговската камара на извѣстни хора — експерти по всички артикули и отъ тѣхъ да избира експертитѣ по жрѣбие, за да не бждатъ извѣстни на прѣдприемачитѣ и да се произнасятъ дверимъ затворенимъ въ опрѣдѣления часъ. Тогава ще има една справедлива оцѣнка. Това е вториятъ елементъ — търгътъ да бѣде запазенъ до голѣма степенъ отъ упречность.

Третиятъ елементъ, който играе най-голѣма роля, г. г. народни прѣдставители, сж приемателнитѣ комисии. При приемането на артикулитѣ се извършватъ най-голѣмитѣ злоупотрѣбления. Може и експертизата, и трѣжната комисия да бждатъ най-добросѣвѣстни и пакъ да се извърши злоупотрѣбление въ доставката на извѣстни артикули. Въ трѣжната комисия, напр., се офертира, че извѣстенъ артикулъ ще се достави въ Деде-Агачъ, кждѣто съвѣтъ нѣма да участвува сжщата тая комисия. И понеже доставката става при едно изключително положение, тамъ могатъ да се извършватъ масови злоупотрѣбления. Ето защо азъ прѣпорѣчвамъ, сжщиятъ съставъ да се прѣдвиди и въ приемателнитѣ комисии. Когато се касае работата за изхарчване на милиони, нека не се скжлимъ да вземемъ експерти изъ списъка, който търговската камара ще прѣдстави, да имъ платимъ повече и да ги делегираме тамъ, въ Деде-Агачъ. Много нѣщо се говори по приемането на разнитѣ артикули въ Деде-Агачъ. Може би не е вѣрно — г. министърътъ на финанситѣ ще знае това по-добъръ.

Тия сж, г. г. народни прѣдставители, третѣ важни елемента, които трѣбва да легнатъ въ основата на сегашния законопроектъ. Въ бждѣще ще трѣбва да помислимъ и за обикновения законъ за общественитѣ прѣдприятия.

(Прѣседателското мѣсто заема изново г. А. Бу-ровъ.)

Ще направя бѣлѣжка още върху една точка, именно за сроковетѣ. Отъ кое прѣдприемачитѣ се оплакватъ най-много? Отъ приемането, отъ експертизата и отъ сроковетѣ. Тѣ казватъ, че имало хора, които по нѣкакъвъ си начинъ сж узнавали по-рано намѣрението на интендантството и на финансовото управление, знаели сж, съ други думи, отъ какво има нужда и сж взимали нужнитѣ мѣрки наврѣме да отидатъ да обиколятъ европейския пазаръ, да уговорятъ върху цѣната и качеството на извѣстни артикули и върху срока за доставянето имъ, и когато се лвятъ въ трѣжната комисия, виждаме, че между 50 оферти, тѣхнитѣ излизатъ най-редовни и по цѣна, и по качество, и по всичко. Много естествено. И питатъ се тѣ: „Какъ може она да знае за тая доставка единъ мѣсець по-рано, а ние само прѣди три дена да узнаемъ за нея?“ Ето азъ имамъ тукъ една телеграма, която гласи: (Чете) „Телеграма № 49 отъ 26 февруарий 1913 г. отъ тилоовото интендантство за 750.000 кгр. сланина или сирене кашкавалъ. Доставка до 7 мартъ т. г.“ Е, моля ви се, може ли да се даде такава телеграма? Съ аероплани да ги вземешъ, пакъ до 7 мартъ не можешъ да доставишъ въ Деде-Агачъ исканитѣ артикули.

Министъръ Т. Теодоровъ: Г. Славовъ! Позволете ми да Ви прѣкжсна. За това назначихме специална комисия, която ще прѣгледа всички оплаквания. Можемъ ли тѣй сега да разрѣшимъ това?

С. Славовъ: Мисълта ми е съвсѣмъ друга, г. министре. Азъ друго искамъ да кажа. Не е достатъчно,

както прѣдвигате тукъ, че комисията ще опрѣдѣли въ поемнитѣ условия срока и залога. Азъ приемамъ съображенията и мотивитѣ, които изложихте върху залога, за приемливи. Но за срока, комисията не е суверенна да опрѣдѣли срока, защото тилоовото управление телеграфира: въ три дена да ми доставите това и това. Азъ мисля, че въ самия законъ трѣбва да се каже, че интендантството, тилоовото управление, трѣбва своевременно да съобщава на комисията нуждитѣ на армията и комисията да опрѣдѣли сроковетѣ на доставкитѣ. Въ опрѣдѣлянето на сроковетѣ именно става всичката игра. Азъ знамъ, имамъ възможностъ да провѣря, че днесъ е телеграфирано да се доставятъ въ три дена 100.000 кгр. солено месо. Такива начини на доставки може да сж неволни, защото всичко не може да се знае. Но ако тилоовото управление не може да направи разчетъ, колко храна ще му трѣбва за три мѣсеца или за 10 дена и да иска да се достави наврѣме, то би трѣбвало да падне подъ ударитѣ на закона, задѣто ще изложи армията. Та, азъ искамъ въ финансовата комисия да се прибави една алинея, въ която да се каже, че интендантството, тилоовото управление, е длъжно своевременно да извѣстява комисията, респективно Военното министерство, за артикулитѣ, които сж нужни на армията, за да може комисията да има достатъчно врѣме да изучи пазара, отдѣ ще могатъ да се доставятъ, за да опрѣдѣли необходимия срокъ. Защото досегашнитѣ анкети сж установили, че елементитѣ за една покварена доставка сж: пробитѣ, експертизитѣ, приемателнитѣ комисии и сроковетѣ. Ние, българитѣ, сме много подозрителни и, може-би, много работи надуваме, но тъй, както се създаватъ легенди, не знамъ, дали ще останатъ въ България честни хора. Затова трѣбва да вземемъ всички мѣрки да туримъ край на тия легенди. И понеже може да не присѣдствувамъ въ финансовата комисия, моля да се взематъ бѣлѣжки, че азъ държа на това: експертитѣ да се назначаватъ по жрѣбне измежду посоченитѣ отъ търговскитѣ камари; въ приемателнитѣ комисии пакъ да има експерти; интендантството да се задѣлжи своевременно да уведомява комисията, кои артикули има да се доставятъ за нуждитѣ на армията.

Тѣзи сж краткитѣ бѣлѣжки, които имамъ да на права.

Прѣдседателствующъ А. Буровъ: Има думата софийскитѣ народенъ прѣдставителъ г. Димитъръ Ганчевъ.

Д. Ганчевъ: Г. г. народни прѣдставители! Както винаги, и сега, азъ ще бѣда твърдѣ кратъкъ. Въпросътъ, който ни занимава днесъ, вслѣдствие внесения отъ г. министра на финанситѣ законопроектъ, е единъ въпросъ отъ първостепенна важностъ и заслужава не само нашето внимание, но заслужава да се спремъ малко по-дълго върху него. Ако ние тукъ, въ Събранието, разискваме и говоримъ надѣто за отпускане на 20 л. пенсия, азъ мисля, че когато се отпускатъ милиони, 50, 100, 150, а може-би и още 150, ние, които гласуваме тѣзи милиони и ги даваме и ще ги даваме, защото искаме нашата армия да бѣде облѣчена, въоръжена и всичко наврѣме да ѝ се доставя, имаме право да искаме да знаемъ кждѣ и защо се харчатъ тия милиони. Нѣма да се простирамъ по-нататкъ, само ще се огранича да направя нѣкои бѣлѣжки по законопроекта, който ни е прѣдставенъ.

Измѣненитѣ, които се правятъ съ този законопроектъ на закона отъ 29 септември 1912 г., бѣха належащи и необходими. И менѣ ми се чини, че тѣзи измѣненитѣ нѣмаше да станатъ, ако въпросътъ не бѣше повдигнатъ въ финансовата комисия. Благодарение на закона отъ 29 септември, станаха, за съ-

жаление, грамадни нередовности, които комисията, назначена отъ Министерския съвѣтъ, въ числото на която влизатъ двама души народни прѣдставители, остава да констатира, и слѣдъ като ни прѣдстави тукъ своя отчетъ, тогава ще можемъ да си кажемъ думата по него. Така щото, при всичко че знамъ маса конкретни случаи, не намирамъ за нужно да ги излагамъ и ще оставя за по-послѣ да си кажа думата. Въ втората алинея на чл. 4 е казано: (Чете) „Когато поради близостта на нѣкои прѣдмети до театра на войната има очевидна изгода да бѣдатъ доставени отъ странство чрѣзъ главното интендантство, министертъ на войната може да разрѣши това за всѣки случай по отдѣлно“. Менѣ ми се струва, че ние трѣбва съвършено да изхвърлимъ тая алинея, не ѝ е тукъ мѣстото. Значи, дава се право на тилоовото управление да доставя, когато намѣри за нужно, както отведѣ цитира г. Славовъ, 100.000 кгр. солено месо. Азъ казвамъ, че тази алинея трѣбва да бѣде изхвърлена отъ законопроекта и на тилоовото интендантство да не се дава право да доставя отъ странство какви да било прѣдмети, какви да било артикули, а всичко да се съобщава своевременно въ Министерството на войната, и тази комисия, която прѣдвигаме тукъ, ще може да извърши доставката. Защото, ако дадете това право, както е въ законопроекта, на тилоовото интендантство, то ще върши доставки тамъ, а тѣзи именно нередовности, които се констатира, сж извършени тамъ, дѣто нѣма тая комисия, въ която ние намираме такава една гаранция, че ще бѣдатъ запазени интереситѣ на хазната. Тѣ ще си кажатъ: имаме нужда отъ 2 милиона килограма оризъ, ще си го доставятъ; имаме нужда отъ 20.000 кгр. чай, ще си го доставятъ; имаме нужда отъ 20.000 тона каменни въглища, ще си ги доставятъ. И така, какъвъ ще бѣде този контролъ? За туй, азъ мисля, най-добъръ ще бѣде тая алинея да бѣде изхвърлена и всичкитѣ доставки да ставатъ тукъ отъ комисията, като тилоовото управление сж своевременно съобщи, по-рано, разбира се, какви нужди има армията, за да се дадатъ на доставчицитѣ. Сж щото нѣщо трѣбва да стане и съ тия армейски дивизионни интендантства. И тѣ тоже не трѣбва да иматъ право да вършатъ доставки, защото тия доставки сж бързи и въ тѣхъ могатъ да станатъ най-големи злоупотребления. Тѣй че, само отъ комисията, която е въ София и въ която имаме гаранция, да ставатъ доставкитѣ.

По-нататкъ, тукъ се говори за залога. Много справедливо намекна г. Малиновъ, че въ закона за общественитѣ прѣдприятия се прѣдвигда 5% залогъ. Но г. министертъ на финанситѣ обяснява, че ще се прѣдостави право на тая комисия, която ще произвежда търговетѣ, да иска, или да не иска залогъ, тѣ може да иска 10% или 20% залогъ, а може да не иска. Това е една отворена врата, която е много опасна, споредъ моето разбиране. Защото, ако вне дадете право на тая комисия да опрѣдѣля залога — забѣлѣжете, че тя ще бѣде подъ прѣдседателството на човѣкъ отъ Военното министерство, който, като прѣдседателъ, всѣки пътъ ще има своето давление върху нея — азъ мога да ви увѣря по единъ положителенъ начинъ — и това, ако се приеме — ще имаме случай да говоримъ — че за грамаднитѣ доставки, които ще бѣдатъ прѣдприети отъ чужденци доставчици, нѣма да се иска никакъвъ залогъ. А че това, което азъ говоря, е вѣрно, се потвърждава отъ слѣдующето обявление, издадено отъ Министерството на войната: (Чете) „Обявява се на г. г. конкурентитѣ, че всички ония, които ще искатъ изплащане стойността на доставената отъ тѣхъ стока, чрѣзъ коносаментъ въ странство, се задължаватъ да прѣдставятъ гаранция отъ нѣкое кредитно учрѣждение въ размѣръ най-малко 50% отъ сумата, която се трѣбва

да му се плати срѣщу коносаментата, която гаранция остава въ сила до изплащане на договора.

„За сжщата цѣль, гаранцията може да бѣде замѣстена съ лична гаранция въ пълнѣт размѣръ — 100% — отъ кредитоспособното лице“.

Министъръ генералъ Н. Никифоровъ: Г. Ганчевъ, да Ви прѣдупрѣдя. Това не е турено въ изпълнение. Може да считате, че не съществува.

Д. Ганчевъ: Азъ го получихъ отъ търговската камара.

Министъръ генералъ Н. Никифоровъ: Това бѣше единъ проектъ, срѣдство за обезпечение стойността на материалитѣ.

Д. Ганчевъ: Азъ пъкъ правя друго прѣдложение, което да се има прѣдъ видъ отъ финансовата комисиия. Съгласно закона за общественитѣ прѣдприятия, доставчикитѣ трѣбва да внесе 5% отъ стойността, обаче отъ чуждитѣ подданици да се иска двоенъ залогъ, да бѣде 10%. Ако отидете въ Будапешта да вземете нѣкоя доставка, на чуждитѣ подданици искатъ двоенъ залогъ. Сжщото е и въ Висна. Винаги отъ чуждитѣ подданици искатъ двойно. Още повече трѣбва да се направи у насъ, защото, прѣдполага се, че единъ бѣлгарски подданикъ, напр., единъ Илия Соколовъ, който разполага съ грамадни капиталы и който има маса недвижими имоти, или единъ Георги Димитровъ, винаги е въ положение да отговаря за една доставка отъ единъ милионъ лева, отколкото чужденецътъ, който, ако не намѣри смѣтка, ще му се конфискуватъ 50.000 л. и свърши се. Тѣй че, да се иска двоенъ залогъ отъ чужденецъ е една по-голяма гаранция. Това го има, както казахъ, въ Унгария, Австрия, Сърбия; ще трѣбва да го направимъ и ние, още повече въ такива екстрени случаи. Азъ зная, че отначало, когато почнаха да ставатъ тѣзи бързи доставки — г. военниятъ министъръ ще го потвърди — дълго врѣме се практикуваше никакъвъ залогъ да не се иска отъ доставчикитѣ; отпослѣ, обаче, почнаха да искатъ залогъ, когато мнозина доставчици, за съжаление небѣлгари, а чужденци, не можаха да изпълняватъ доставкитѣ. Азъ зная даже редактори на чужди вѣстници, които бѣха се ангажирали да правятъ доставки, оферираха и възложили имъ се, но не можаха да изпълнятъ доставкитѣ. Тогазъ главното интендантство се сѣти и поиска депозитъ 5%, и много умѣстно. Ако има неуспѣхи и неизпълнени доставки, това не е вършено отъ наши подданици, а отъ чужденци, които наводниха твърдѣ много Бѣлгария. Та, когато ще се гледа тоя членъ отъ законопроекта, не ще бѣде злѣ, а ще

бѣде много умѣстно, да се има това прѣдъ видъ отъ финансовата комисиия.

Азъ не искамъ да се простирамъ по-нататѣкъ. Въ заключение ще кажа, г-да, че внесениятъ законопроектъ е отличенъ и належащъ и че азъ ще гласувамъ за него, а по поправкитѣ, които има да станатъ, ще мога да си кажа думата въ финансовата комисиия.

Прѣседателствующъ А. Буровъ: Тѣй като никой не иска думата, обявявамъ дебатитѣ по законопроекта прѣкратени. Ще го положи на гласуване. Които г. г. народни прѣдставители приематъ на първо четене законопроекта за измѣнение и допълнение на закона за извънреденъ свѣрхсмѣтенъ кредитъ отъ 50 милиона лева за военни нужди отъ 29 септември 1912 г. тѣй, както се прочете отъ г. секретаря, моля, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Приема се.

Я. Санжовъ: Нѣма достатъчно депутати.

Прѣседателствующъ А. Буровъ: Моля г. г. квесторитѣ да провѣрятъ.

Министъръ Т. Теодоровъ: Моля да се вдигне за сѣданието, защото часътъ е вече 6 и има Министерски свѣтъ, а слѣдующето засѣдание да се опрѣдѣли за утрѣ.

Прѣседателствующъ А. Буровъ: По прѣдложение на г. министра на финанситѣ, моля да се вдигне за сѣданието, понеже има Министерски свѣтъ.

Я. Санжовъ: Значи, не се смѣта законопроектътъ за гласуванъ.

Прѣседателствующъ А. Буровъ: Ще се гласува пакъ.

Слѣдующето засѣдание ще бѣде утрѣ, вторникъ, съ сжщия дневенъ редъ. Които г. г. народни прѣдставители приематъ това прѣдложение, моля, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Приема се.

Я. Санжовъ: Нѣма кворумъ, за да гласувате да има утрѣ засѣдание.

Отъ болшинството: Има, има.

Прѣседателствующъ А. Буровъ: Вдигамъ засѣданието.

(Вдигнато отъ 5 ч. 55 м. вечерята)

Прѣседателствующи подпрѣседатели: { А. Буровъ.
Г. Згуревъ.

Секретари: { Д-ръ К. Списаревски.
А. Кипровъ.

Началникъ на Стенографското бюро: Т. Гълъбовъ,